

USPOREDBA POREZNE KONKURENTNOSTI RH SA ODABRANIM ZEMLJAMA EU

Knezović, Karmen

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:615571>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**USPOREDBA POREZNE KONKURENTNOSTI RH SA
ODABRANIM ZEMLJAMA EU**

Mentor:

prof. dr. sc. Josip Visković

Student:

Karmen Knezović

Split, rujan 2024

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

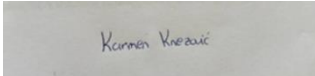
Ja, _____ Karmen Knezović _____,

(ime i prezime)

izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je navedeni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu, što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio navedenog rada nije napisan na nedozvoljeni način te da nijedan dio rada ne krši autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Split, _____ rujan 2024. _____ godine

Vlastoručni potpis :

A rectangular box containing a handwritten signature in dark ink that reads "Karmen Knezović".

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
1.1. Problem istraživanja	4
1.2. Cilj istraživanja	4
1.3. Metode istraživanja	4
1.4. Struktura rada	4
2. OPĆA OBILJEŽJA POREZNE POLITIKE	6
2.1. Instrumenti fiskalne politike	6
2.2. Funkcije fiskalne politike	7
2.3. Oporezivanje poveznica između države i ekonomske politike	8
2.4. Porezi i njihova funkcija	11
3. POREZNA POLITIKA KAO DIO POLITIKE KONKURENTNOSTI ZEMLJE	14
3.1. Konkurentnost poreznog sustava - izazovi i pristupi	15
3.2. Čimbenici koji čine porezni sustav konkurentnim	17
3.3. Međunarodni indeks porezne konkurentnosti	18
4. KOMPATIVNA ANALIZA POREZNE KONKURENTNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE I ZEMALJA EU	20
4.1. Rangiranje porezne konkurentnosti zemalja EU prema OECD-u za 2023. godinu	21
4.2. Usporedba Hrvatske s odabranim zemljama EU u pogledu porezne konkurentnosti	26
5. ZAKLJUČAK	45
6. LITERATURA	46
POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFOVA	48
SAŽETAK	49
SUMMARY	50

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Porezna konkurencija podrazumijeva natjecanje država u visini poreznih stopa i vrstama poreza, kao i utvrđivanju poreznih osnovica. Porezna konkurencija može biti pozitivna i negativna. Pod pozitivnom poreznom konkurencijom podrazumijeva se „zdrava“ porezna konkurencija koja mora postojati jer približava porezne sustave zemalja članica. Negativna konkurencija se javlja zbog nepostojanja jedinstvene porezne politike. Potrebno ju je minimizirati, a po mogućnosti i ukloniti. Republika Hrvatska članica je Europske unije te je u određenoj mjeri harmonizirala svoj porezni sustav, no isto tako ostaje i određeni prostor za negativnu poreznu konkurenciju kojom se može djelovati na povećanje konkurentnosti gospodarstva. Stoga bi problem istraživanja ovog rada bio usporedba porezne konkurentnosti Republike Hrvatske i odabranih zemalja Europske unije.

1.2. Cilj istraživanja

Cilj rada je istražiti porezni sustav i poreznu opterećenost Republike Hrvatske, te nastavno na spomenuto poreznu konkurenciju, kao dio opće konkurentnosti gospodarstva neke zemlje. Vezano uz to cilj je istražiti stupanj harmonizacije porezne politike unutar EU te komparirati poreznu konkurentnost Republike Hrvatske sa odabranim zemljama Europske unije.

1.3. Metode istraživanja

Koristit će se metoda analize, deduktivna metoda, metoda deskripcije, induktivna metoda, komparativna metoda, metoda kompilacije, metoda sinteze..

1.4. Struktura rada

U uvodu rada detaljno se razrađuje problematika koja će biti predmet istraživanja. U poglavlju o općim obilježjima porezne politike, analiza instrumenata fiskalne politike obuhvaća poreze, javne rashode i druge fiskalne mjere, pružajući osnovne informacije o tome kako se porezi koriste za upravljanje ekonomijom. Sljedeći dio u ovom poglavlju objašnjava različite vrste

poreza, njihove funkcije i utjecaj na ekonomiju, što je ključno za razumijevanje poreznih sustava i njihovih učinaka.

Poglavlje o poreznoj politici kao dijelu konkurentnosti zemlje istražuje kako porezna politika utječe na konkurentnost zemlje. Analiziraju se izazovi s kojima se zemlje suočavaju u optimiziranju svojih poreznih sustava i čimbenici koji čine porezni sustav konkurentnim, uključujući porezne stope, fleksibilnost i složenost pravila. Ovdje se također razmatra međunarodni indeks porezne konkurentnosti, koji rangira zemlje prema njihovoj poreznoj konkurentnosti, s posebnim naglaskom na Indeks međunarodne porezne konkurentnosti (ITCI).

Komparativna analiza porezne konkurentnosti Republike Hrvatske u odnosu na zemlje EU pruža detaljan pregled rangiranja zemalja prema OECD-ovom indeksu porezne konkurentnosti za 2023. godinu. U ovom dijelu rada provodi se usporedba Hrvatske s odabranim zemljama EU u pogledu poreznih stopa, pravila i ukupnog rangiranja, što omogućuje detaljno razumijevanje položaja Hrvatske u kontekstu europskih poreznih sustava.

Zaključak rada sumira glavne nalaze istraživanja, nudeći preporuke za poboljšanje porezne konkurentnosti Republike Hrvatske i razmatrajući implikacije za politiku. Ovdje se ističu ključni rezultati istraživanja i daju smjernice za buduće politike.

Popis literature pruža pregled korištenih izvora i literature koja je bila od pomoći u izradi rada. Na kraju nalaze se sažetak i summary koji sažetu informaciju o sadržaju rada.

2. OPĆA OBILJEŽJA POREZNE POLITIKE

Fiskalna politika predstavlja ključni instrument kojim države oblikuju svoje ekonomske ciljeve i prioritete. Ova politika obuhvaća izbor države u pogledu visine i strukture poreza, kao i državne potrošnje. S obzirom na to da porezna politika čini značajan dio fiskalne politike, njezin utjecaj na gospodarski rast, zaposlenost i stabilnost tržišta je neizbježan. Država ima važnu ulogu u vođenju ekonomske politike, s ciljem postizanja rasta, visoke zaposlenosti i stabilnosti tržišta i cijena. Fiskalna politika djeluje kao ključni alat kojim se država koristi za ostvarivanje ovih ciljeva. Kroz poreze i državnu potrošnju, država može utjecati na razinu ukupne potrošnje, investicija i štednje u gospodarstvu (Bogovac, 2014).

Porezna politika, kao dio fiskalne politike, omogućuje državi prikupljanje javnih prihoda kroz izravne i neizravne poreze, doprinose i druge oblike prihoda. Ovi prihodi zatim omogućuju državi financiranje javnih rashoda, uključujući državne investicije, različite transfere i stvaranje rezervi (Jančiev & Supić, 2016). Na taj način, fiskalna politika djeluje kao mehanizam za redistribuciju bogatstva i poticanje gospodarske aktivnosti.

2.1. Instrumenti fiskalne politike

Fiskalna politika koristi različite instrumente za postizanje svojih ciljeva, među kojima su najvažniji javni prihodi i javni rashodi. Javni prihodi uključuju izravne poreze, kao što su porez na dohodak i porez na dobit, te neizravne poreze, poput poreza na dodanu vrijednost (PDV) i trošarina. Doprinosi za socijalno osiguranje također čine značajan dio javnih prihoda. Javni rashodi, s druge strane, obuhvaćaju državne investicije, razne transfere i stvaranje rezervi, koji zajedno oblikuju ekonomski okoliš i potiču razvoj. Saldo, odnosno razlika između javnih prihoda i rashoda, pokazuje deficit ili suficit proračuna. Tekući saldo odnosi se na razliku između tekućih prihoda i rashoda, dok ukupni saldo uzima u obzir sve prihode i rashode države. Deficit proračuna često zahtijeva dodatno zaduživanje države, dok suficit omogućuje stvaranje rezervi ili smanjenje javnog duga (Jelčić, 2001).

Jedno od temeljnih načela porezne politike je načelo jednakosti, koje podrazumijeva oporezivanje prema ekonomskoj snazi poreznih obveznika. Ovo načelo osigurava da porezni sustav bude pravedan i da doprinosi društvenoj koheziji. Porezi bi trebali biti proporcionalni sposobnosti pojedinaca i poduzeća da plaćaju, čime se osigurava socijalna pravda i smanjuju nejednakosti u društvu. Načelo jednakosti u oporezivanju dodatno naglašava važnost pravednosti i socijalne pravde u ekonomskom sustavu (Jelčić & Bejaković, 2012). U vremenu kada se sve više pažnje posvećuje održivom razvoju i socijalnoj odgovornosti, porezna politika ostaje temeljni alat za postizanje tih ciljeva. Tako i građani imaju ulogu u razumijevanju i podržavanju poreznih politika koje promiču ravnotežu između gospodarskog rasta i socijalne pravde.

2.2. Funkcije fiskalne politike

Fiskalna politika, temeljni alat ekonomske strategije svake države, odigrava ključnu ulogu u oblikovanju gospodarskog razvoja i socijalne stabilnosti. Richard Musgrave, jedan od najutjecajnijih ekonomista 20. stoljeća, definirao je tri osnovne funkcije fiskalne politike: alokacijsku, redistribucijsku i stabilizacijsku. Ove funkcije zajedno omogućuju državi da upravlja ekonomskim resursima, pravedno raspodjeljuje bogatstvo i stabilizira gospodarske aktivnosti (Jurković, 2002).

Alokacijska funkcija fiskalne politike odnosi se na ulogu države u usmjeravanju ulaganja i korištenju gospodarskih resursa. Država ima zadaću osigurati odgovarajuću ponudu javnih i privatnih dobara, koja su ključna za funkcioniranje društva. Javna dobra, kao što su obrazovanje, zdravstvo, obrana i infrastruktura, često ne mogu biti pružena na adekvatan način isključivo putem tržišnih mehanizama. Zato se financiranje ovih dobara uglavnom oslanja na prikupljanje poreza (Perić, Srb, 1997). Alokacijska funkcija omogućuje državi da odlučuje o načinu i obujmu ulaganja u ova područja, čime osigurava uravnotežen razvoj i dostupnost ključnih resursa za sve građane.

Redistribucijska funkcija fiskalne politike odnosi se na promjenu raspodjele dohodaka, bogatstva i potrošnje koja se ostvaruje na tržištu. Ova funkcija je ključna za postizanje socijalne

pravde i političke stabilnosti. Država koristi progresivno oporezivanje i druge fiskalne mjere kako bi smanjila nejednakosti u društvu i osigurala pravedniju raspodjelu resursa. Primjerice, viši porezi na veće prihode omogućuju financiranje socijalnih programa i pomoći za one s nižim primanjima, čime se smanjuje jaz između bogatih i siromašnih (Rajković, 2012). Na taj način, redistribucijska funkcija fiskalne politike postaje alat za smanjenje socijalnih nepravdi i jačanje društvene kohezije.

Stabilizacijska funkcija fiskalne politike usmjerena je na ublažavanje oscilacija u gospodarskim aktivnostima koje su rezultat djelovanja tržišnih čimbenika. Tržišne oscilacije, poput inflacije, recesije ili nezaposlenosti, mogu značajno ugroziti ekonomski stabilitet i životni standard građana. Država putem fiskalnih instrumenata, kao što su ugrađeni stabilizatori, može utjecati na smanjenje tih oscilacija. Ugrađeni stabilizatori, poput progresivnog poreznog sustava i sustava socijalnih naknada, automatski reagiraju na promjene u gospodarstvu, smanjujući tako negativne učinke ekonomskih ciklusa (Roller, 1996). Ova funkcija omogućuje državi da održava stabilnost tržišta i ekonomske aktivnosti, osiguravajući uvjete za dugoročni gospodarski rast.

Funkcije fiskalne politike prema Musgraveu daju sveobuhvatan pregled uloge države u modernoj ekonomiji. Alokacijska, redistribucijska i stabilizacijska funkcija zajedno čine temelj održivog gospodarskog razvoja i socijalne stabilnosti. Kroz ove funkcije, država ima mogućnost ne samo upravljati resursima, već i oblikovati društvo prema načelima pravednosti i solidarnosti. U današnjem svijetu, gdje su nejednakosti sve izraženije, a gospodarske oscilacije česte, ove funkcije postaju ključne za očuvanje društvenog mira i gospodarske sigurnosti. Važno je prepoznati vrijednost fiskalne politike kao alata za postizanje uravnoteženog razvoja, jer ona nije samo mehanizam za prikupljanje prihoda, već i sredstvo za izgradnju pravednijeg i stabilnijeg društva.

2.3. Oporezivanje poveznica između države i ekonomske politike

Oporezivanje, jedan od temeljnih alata javnih financija, često se percipira kao sredstvo kojim država osigurava sredstva za financiranje svojih aktivnosti. No, kako pokazuju riječi velikih mislioca i lidera, oporezivanje je puno više od toga – ono je odraz stava države prema ekonomiji

i društvu u cjelini. Kroz povijest, razni su političari, ekonomisti i filozofi naglašavali važnost porezne politike kao ključnog elementa u izgradnji i održavanju zdravog državnog aparata (Srb & Čulo, 2006). Ronald Reagan, bivši predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, jednom je sažeo stav države prema ekonomiji kroz jednostavnu, ali moćnu izjavu: "Ako se miče – oporezuj, ako se nastavi micati – reguliraj, ako se prestane micati - subvencioniraj." Ova izjava otkriva mnogo o odnosu države prema ekonomskim aktivnostima (Šimurina, n.d.). Oporezivanje se javlja kao prvi odgovor države na svaku ekonomsku aktivnost ona koja raste i razvija se postaje predmetom oporezivanja. Kroz poreze, država uzima dio bogatstva stvorenog na tržištu kako bi financirala javne usluge i infrastrukturu. No, oporezivanje ne staje na tome – država također koristi regulaciju i subvencije kako bi usmjerila i potaknula ekonomski razvoj u željenom smjeru.

James Wilson, jedan od osnivača Sjedinjenih Država, naglasio je da financije nisu samo aritmetika, već i "velika politika." Ova izjava ističe da financijska politika, uključujući oporezivanje, ima dalekosežne posljedice na funkcioniranje države i društva. Zdrave financije su temelj zdrave vlade, jer omogućuju održavanje javnih usluga, stabilnost tržišta i sigurnost građana. Bez učinkovitog sustava oporezivanja, država bi bila nesposobna osigurati ove vitalne funkcije, što bi na kraju dovelo do nestabilnosti i kaosa (Šimurina, n.d.).

Vaclav Klaus, bivši češki predsjednik i ekonomist, naglasio je da su javne financije "sophisticirana rasprava o odnosima između pojedinca i države." Oporezivanje, kao ključni element javnih financija, odražava tu raspravu na najizravniji način (Šimurina, n.d.). Kroz porezne politike, država odlučuje o tome koliko će resursa uzeti od građana i kako će ih koristiti za opće dobro. Ovo je pitanje koje izaziva mnoge rasprave i kontroverze, jer različite skupine unutar društva imaju različite stavove o tome što je pravedno i učinkovito. No, bez obzira na te razlike, oporezivanje ostaje ključni most između pojedinca i države, kroz koji se ostvaruju i održavaju osnovni društveni ciljevi.

Adam Smith, jedan od očeva moderne ekonomije, uočio je da nijednu vještinu jedna država ne nauči od druge toliko brzo kao "uzimanje novca iz džepova ljudi" (Šimurina, n.d.). Ova izjava ističe univerzalnu prirodu oporezivanja svaki politički sustav, bez obzira na ideološku pozadinu, uči kako prikupiti sredstva za financiranje svojih aktivnosti. Smithova opaska podsjeća da je

oporezivanje vještina koja zahtijeva prilagodbu i inovaciju, jer svaka država mora pronaći način kako učinkovito prikupiti sredstva, a pritom ne ugroziti gospodarski rast ili socijalnu stabilnost.

Oporezivanje je mnogo više od tehničkog procesa prikupljanja sredstava – ono je refleksija odnosa između države i društva, ekonomske filozofije vladajućih elita i sposobnosti države da održi stabilnost i prosperitet. Riječi Ronalda Reagana, Jamesa Wilsona, Vaclava Klause i Adama Smitha daju uvid u različite aspekte porezne politike, od njezine praktične primjene do njezine duboke povezanosti s političkim i društvenim pitanjima. Kao takva, porezna politika nije samo alat u rukama vlade, već i temeljna komponenta koja oblikuje odnose unutar društva i između pojedinca i države. U današnjem globaliziranom svijetu, gdje se ekonomije suočavaju s mnogim izazovima, važnost razumijevanja i promišljanja o oporezivanju nikada nije bila veća.

Mjerenje ekonomske snage države ključno je za razumijevanje njezine sposobnosti da podržava društveni i gospodarski razvoj. Ekonomsku snagu promatra se kroz tri glavna aspekta: dohodak, potrošnju i imovinu. Svaki od ovih aspekata uključuje specifične vrste poreza koje država koristi kako bi osigurala financiranje javnih potreba i stabilnost gospodarskog sustava (Vukić, 2016).

Dohodak, odnosno prihod pojedinaca i poduzeća, glavni je pokazatelj ekonomske snage. Porezi na dohodak predstavljaju osnovni način kako država oporezuje ovaj segment. Postoje porezi na dohodak fizičkih osoba, koji se obračunavaju prema prihodima koje pojedinci ostvaruju iz različitih izvora poput plaća, honorara ili najamnina. Također, tu je i porez na dohodak pravnih osoba, koji obuhvaća dobit poduzeća. Ovi porezi osiguravaju značajan prihod za državni proračun i omogućuju redistribuciju sredstava prema onima kojima su najpotrebnija. Drugi aspekt je potrošnja, koja također služi kao pokazatelj ekonomske snage. Potrošnja se oporezuje putem poreza na promet, kao što su PDV (porez na dodanu vrijednost) i trošarine. PDV je široko primijenjen porez koji se naplaćuje na većinu dobara i usluga, dok trošarine obuhvaćaju specifične proizvode poput alkohola, duhana ili goriva. Također, porez na potrošnju dodatno oporezuje određene vrste potrošnje, što omogućuje državi da prikupi sredstva za financiranje svojih aktivnosti. Porezi na imovinu su treći aspekt i predstavljaju važan segment oporezivanja, jer omogućuju državi da oporezuje vlasništvo nad nekretninama i drugim vrijednim stvarima. Primjeri uključuju porez na kuće za odmor, koji se naplaćuje na nekretnine koje vlasnici ne

koriste za stalno stanovanje, te poreze na motorna vozila, koji se obračunavaju prema vrijednosti vozila. Ovi porezi ne samo da osiguravaju dodatne prihode za državu, već i potiču racionalno korištenje resursa (Bogovac, 2014).

Kombinacija poreza na dohodak, potrošnju i imovinu omogućuje državi da adekvatno izmjeri i regulira ekonomsku snagu svojih građana i poduzeća. Takva struktura oporezivanja osigurava da svi sudionici u gospodarstvu pridonose financiranju javnih usluga i infrastrukture, čime se jača cjelokupna ekonomska stabilnost i prosperitet. Razmatrajući ove različite aspekte ekonomske snage, jasno je da su porezi ključan alat za održavanje i poticanje gospodarskog rasta. Međutim, važno je napomenuti da pravednost oporezivanja igra značajnu ulogu u održavanju socijalne ravnoteže (Jančiev, Supić, 2016). Dok porezi na dohodak omogućuju redistribuciju bogatstva, porezi na potrošnju i imovinu trebaju biti osmišljeni na način da ne opterećuju najranjivije slojeve društva. Stoga je ključno da fiskalna politika bude usklađena s načelima socijalne pravde i ekonomske održivosti, kako bi se osigurao dugoročan prosperitet za sve građane.

2.4. Porezi i njihova funkcija

Porezi su temeljni instrument suvremenih država za prikupljanje prihoda i osiguranje stabilnosti državnih financija. Uloga poreza nadilazi njihovu primarnu funkciju prikupljanja novca za državnu blagajnu; oni također imaju značajan ekonomski, socijalni i politički utjecaj. Kroz poreze država osigurava najveći dio svojih prihoda, što omogućava financiranje javnih usluga, infrastrukture i ostalih društveno korisnih programa. Bez prikupljanja poreza, država ne bi mogla učinkovito djelovati niti zadovoljiti potrebe svojih građana. Porezi imaju ekonomski i socijalni učinak. Ekonomski učinak se očituje u načinu na koji porezi utječu na potrošnju, štednju i investicije unutar gospodarstva (Vukić, 2016).

Na primjer, progresivno oporezivanje dohotka može pomoći u smanjenju nejednakosti, dok porezi na potrošnju, poput PDV-a, izravno utječu na cijene roba i usluga. S druge strane, porezi također imaju socijalnu funkciju jer mogu biti korišteni kao alat za redistribuciju bogatstva, smanjenje siromaštva i poticanje socijalne pravde. Također, porezi postaju sve značajniji

politički instrument. Kroz poreznu politiku, vlade mogu utjecati na gospodarsku politiku, kontrolirati inflaciju, poticati zapošljavanje ili smanjivati gospodarske nejednakosti. Promjene u poreznim stopama često su odraz političkih odluka koje odražavaju vrijednosti i prioritete društva. Naime, porezi u suvremenim državama nisu samo sredstvo za punjenje državne blagajne. Oni igraju ključnu ulogu u oblikovanju ekonomskih, socijalnih i političkih sustava. Razumijevanje njihovih učinaka pomaže učinkovitije shvatiti kako države upravljaju svojim resursima i kako porezna politika može utjecati na svakodnevni život građana.

Porez na dodanu vrijednost (PDV) predstavlja ključni element u fiskalnom sustavu Republike Hrvatske, a njegova primjena i obveza jasno su definirane kako bi se osiguralo da svi relevantni subjekti pridonose državnim prihodima na pravedan i učinkovit način. Ovaj porez oporezuje dodanu vrijednost koja ostaje tijekom proizvodnje i distribucije dobara i usluga, a njegova složenost zahtijeva detaljno razumijevanje svih aspekata povezivanja poreznih obveza s različitim vrstama transakcija i subjekata. Porezni obveznici PDV-a u Hrvatskoj obuhvaćaju širok spektar subjekata. Na prvom mjestu, to su svi pojedinci i pravne osobe koje samostalno obavljaju bilo koju gospodarsku djelatnost, bez obzira na svrhu ili rezultat te djelatnosti. Ova široka definicija uključuje ne samo poduzeća i organizacije, već i osobe koje na individualnoj razini provode poslovne aktivnosti. Drugi važan segment poreznih obveznika čine oni koji povremeno isporučuju nova prijevozna sredstva. Ovaj segment obuhvaća građane i različite institucije, poput ministarstava, koja su uključene u prodaju novog vozila točnije to se odnosi na situacije kada državne institucije, kao što su ministarstva, prodaju vozila koja su možda kupljena za službene svrhe, ali se zbog različitih razloga prodaju kao nova, tj. neiskorištena ili minimalno korištena. Na taj način ministarstva postaju dio poreznog sustava koji se odnosi na prodaju novih prijevoznih sredstava. Treća kategorija obuhvaća subjekte koji, iako nemaju sjedište, poslovnu jedinicu, prebivalište ili uobičajeno boravište u Hrvatskoj, obavljaju isporuku dobara ili usluga na teritoriju Republike Hrvatske. Za njih je važno napomenuti da moraju imati poreznog zastupnika u slučaju da PDV ne plaća hrvatski primatelj dobara ili usluga. Subjekti iz Europske unije mogu imenovati poreznog zastupnika, dok oni izvan EU moraju imenovati poreznog zastupnika koji je obvezan platiti PDV (NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23).

Javne institucije, uključujući tijela državne vlasti, lokalne samouprave, komore i druga tijela s javnim vlastima, također mogu biti obveznici PDV-a ako obavljaju gospodarsku djelatnost. Ova pravila osiguravaju da se ne dođe do narušavanja tržišnog natjecanja, što bi moglo nastati da se takve djelatnosti ne oporezuju. Porez na dodanu vrijednost odnosi se na različite vrste oporezivih aktivnosti, a porezna osnovica za svaku vrstu transakcije određuje se prema specifičnim pravilima. Prvo, isporuka dobara u zemlji, koju obavlja porezni obveznik kao dio svoje djelatnosti, oporezuje se na temelju naknade za isporučena dobra. Sličan pristup primjenjuje se za stjecanje dobara iz Europske unije, gdje porezna osnovica uključuje sve što je natjecatelj dao ili treba dati isporučitelju, a temelji se na istim elementima kao i porezna osnovica za isporuku dobara. Kada je riječ o isporuci novih prijevoznih sredstava, porezna osnovica je naknada za isporuku tih sredstava. U slučaju obavljanja usluga u zemlji, osnovica poreza je naknada za pružene usluge.

Korištenje dobara iz poslovne imovine za privatne potrebe, gdje je prethodno odbijen pretporez, oporezuje se prema nabavnoj cijeni tih dobara ili visini troškova u trenutku isporuke. Slično tome, ako se usluge obavljaju za privatne potrebe bez naknade, osnovica je ukupni trošak obavljanja tih usluga. Kod uvoza dobara, porezna osnovica određuje se na temelju carinske vrijednosti dobara, sukladno carinskim propisima. U Republici Hrvatskoj primjenjuju se različite stope poreza na dodanu vrijednost, uključujući 5%, 13% i 25%. Ove stope osiguravaju prilagodbu poreza različitim vrstama dobara i usluga, omogućujući fleksibilnost u fiskalnoj politici. Porez na dodanu vrijednost je složen i višeslojan sustav koji osigurava pravedno oporezivanje raznih gospodarskih aktivnosti. Razumijevanje tko su porezni obveznici i na koji način se utvrđuje porezna osnovica ključno je za pravilnu primjenu PDV-a. Ove odredbe ne samo da olakšavaju administraciju poreza, već također igraju ključnu ulogu u održavanju ravnoteže na tržištu i odabiru narušavanja tržišnog natjecanja.

3. POREZNA POLITIKA KAO DIO POLITIKE KONKURENTNOSTI ZEMLJE

Porezna politika igra ključnu ulogu u konkurentnosti zemlje jer oblikuje ekonomske uvjete u kojima poduzeća i pojedinci posluju. Kroz različite porezne mjere, vlade mogu utjecati na poslovne odluke, privući investicije, i stimulirati ekonomski rast. Porezna politika uključuje strategije za određivanje poreznih stopa, poticanje određenih sektora ili industrija, te upravljanje poreznim prihodima kako bi se osiguralo ravnotežno gospodarstvo. Uz to, učinkovit porezni sustav može poboljšati međunarodnu konkurentnost zemlje, privući strane investitore i unaprijediti ukupnu ekonomsku stabilnost. Porezne politike su stoga od suštinskog značaja za oblikovanje ekonomske klime i osiguranje da zemlja bude konkurentna na globalnoj razini.

Sosnowski (2021) istražuje kako dobro uspostavljena porezna politika može utjecati na konkurentnost nacionalne ekonomije. Članak se usredotočuje na važnost poreznih propisa u kontekstu globalizacije, slobode trgovine i ekonomske integracije te njihovu ulogu u oblikovanju konkurentnosti poduzeća i nacionalne ekonomije. U članku se ističe da porezni propisi i razine oporezivanja imaju značajan utjecaj na konkurentnost zemlje na međunarodnoj sceni. Dobro uspostavljena porezna politika može smanjiti veličinu sive ekonomije i povećati konkurentnost nacionalne ekonomije. Istraživanje analizom podataka iz OECD zemalja pokazuje da niže i pravedne porezne stope mogu pomoći u smanjenju sive ekonomije, što u konačnici doprinosi većoj konkurentnosti nacionalne ekonomije. Autor naglašava da je poštena porezna politika ključna za podršku održivom razvoju poduzeća i ukupnom zdravlju ekonomije, posebno u kontekstu globalnih izazova kao što su financijske krize i promjene u okolišu. Naime, naglašava se i važnost ekonomske slobode i uloge države u stvaranju povoljnog poslovnog okruženja koje podržava poduzetništvo i razvoj poduzeća. Država treba osigurati učinkovit okvir za poslovanje i aktivno stvarati dobru ekonomsku klimu. U članku autor sugerira da pravedni porezni sustavi mogu doprinijeti smanjenju sive ekonomije i povećanju međunarodne konkurentnosti zemlje, što je ključno za njen ekonomski razvoj.

3.1. Konkurentnost poreznog sustava - izazovi i pristupi

U današnjem globalnom ekonomskom okruženju, dizajn poreznog sustava postaje ključno pitanje za kreatore nacionalne politike koji su suočeni s dvostrukim izazovima: privlačenjem stranih ulaganja i osiguravanjem adekvatnih poreznih prihoda. S obzirom na visoku mobilnost kapitala, investitori sada imaju veću slobodu u odabiru lokacija za svoje investicije, pri čemu preferiraju zemlje koje nude niske porezne stope na kapital. Stoga, zemlje s visokom poreznom stopom na povrat kapitala mogu biti manje atraktivne za strane investitore. Prema OECD-u (2023), jedan od glavnih izazova za moderne porezne kreatore jest kako pronaći ravnotežu između smanjenja oporezivanja kapitala i osiguravanja učinkovitog prikupljanja poreznih prihoda, koji su nužni za održavanje i poboljšanje infrastrukture. Ipak, privlačenje ulaganja ne predstavlja jedini izazov. Drugi veliki problem je zaštita poreznih osnovica od manipulacija. Poduzeća često koriste strategije agresivnog poreznog planiranja kako bi smanjila svoje porezne obveze, često manipulirajući poreznim zakonodavstvom različitih jurisdikcija.

Agresivno porezno planiranje odnosi se na korištenje složenih financijskih struktura i iskorištavanje poreznih rupa u zakonu kako bi se značajno smanjila efektivna porezna stopa poduzeća. Ove strategije često uključuju prakse kao što su prebacivanje dobiti, korištenje poreznih oaza i iskorištavanje neusklađenosti u međunarodnim poreznim sustavima. Premještanjem dobiti u jurisdikcije s niskim porezima ili "porezne oaze", multinacionalne korporacije mogu minimizirati svoje porezne obveze, što potkopava poreznu osnovicu zemalja s višim porezima i ograničava resurse dostupne za javne usluge i infrastrukturu. Porezne oaze, koje nude povoljne porezne režime, doprinose štetnoj poreznoj konkurenciji. Ovakvo agresivno porezno planiranje ne samo da nagriza poreznu osnovicu drugih zemalja, već i donositeljima nacionalnih politika predstavlja izazov za postizanje fiskalnih ciljeva kao što su financiranje obrazovanja, zdravstvene zaštite ili poboljšanja infrastrukture. To rezultira povećanim pritiskom na vlade da povećaju poreze na druge sektore ili smanje javnu potrošnju kako bi nadoknadile izgubljene prihode (OECD, 2023).

Jedan od najučinkovitijih načina rješavanja izazova povezanih s konkurentnošću poreznog sustava je međunarodna suradnja. Organizacije poput OECD-a predvodile su inicijative poput projekta BEPS (eng. *Base Erosion and Profit Shifting*), čiji je cilj borba protiv agresivnog poreznog planiranja multinacionalnih korporacija. Smjernice BEPS potiču transparentnost i pravednost u globalnom poreznom sustavu usklađivanjem poreznih praksi u različitim zemljama. Štoviše, usklađivanje s propisima EU-a pomaže u sprječavanju dvostrukog oporezivanja i smanjuje mogućnosti izbjegavanja poreza. Ovaj kooperativni pristup osigurava da se zemlje mogu natjecati na ravnopravnijim uvjetima, što je ključno za održavanje robusnog i pravednog globalnog poreznog sustava (OECD, 2024).

Drugi rastući trend je uvođenje poreza na digitalne usluge. Kako globalno gospodarstvo postaje sve više digitalizirano, mnoge su vlade počele oporezivati multinacionalne tehnološke tvrtke koje ostvaruju značajne prihode od digitalnih usluga bez fizičke prisutnosti u tim zemljama. Ovaj porez rješava problem tvrtki koje izbjegavaju oporezivanje prekograničnim poslovanjem i pomaže zemljama da ostvare prihode od rastuće digitalne ekonomije. Na primjer, zemlje poput Francuske i Ujedinjenog Kraljevstva uvele su takve poreze koji im omogućuju prilagodbu novom digitalnom krajoliku i osiguravaju pravedno oporezivanje (OECD, 2024).

Pojednostavljenje poreznih sustava još je jedan kritičan pristup. Složeni porezni zakoni često dovode do viših administrativnih troškova i stvaraju rupe u zakonu koje tvrtke mogu iskoristiti kroz agresivno porezno planiranje. Pojednostavljeni porezni sustavi smanjuju troškove usklađenosti za poduzeća i olakšavaju vladama provođenje poreznih zakona. Smanjenjem administrativnog opterećenja zemlje mogu učiniti svoje porezne sustave privlačnijim za poduzeća, povećavajući njihovu konkurentnost (OECD, 2024).

Prilagodba stopa poreza na dohodak i potrošnju može značajno utjecati na konkurentnost nacije. Prebacivanje poreznog tereta s poreza na dohodak na poreze na potrošnju može potaknuti ulaganja i otvaranje radnih mjesta. Porezi na dohodak, posebno na rad, mogu obeshrabriti rad i ulaganja, dok se porezi na potrošnju, poput poreza na dodanu vrijednost (PDV), smatraju manje distorzivnim. Uravnoteženje ove dvije vrste poreza može pomoći zemlji da ostane konkurentna uz održavanje potrebnih tokova prihoda (OECD, 2024). Ovi pristupi

zajednički imaju za cilj uravnotežiti ciljeve pravednog oporezivanja, privlačenja stranih ulaganja i održavanja čvrste baze prihoda za javne usluge i infrastrukturu.

3.2. Čimbenici koji čine porezni sustav konkurentnim

Kada se govori o konkurentnom poreznom sustavu, jasno je da uspješne porezne politike moraju uzeti u obzir i suočiti se s izazovima agresivnog poreznog planiranja i štetne porezne konkurencije. Prema izvješću OECD-a iz 2023. godine, ključni element konkurentnog poreznog sustava je sposobnost nametanja poreza na dobit poduzeća bez obeshrabrivanja investicija. Za ostvarivanje ovog cilja, važno je dosljedno razvijati sve ključne aspekte konkurentnosti. Ovi ključni stupovi uključuju: (OECD, 2023)

1. **Institucije** - kvaliteta i učinkovitost institucija koje upravljaju poreznim sustavom.
2. **Infrastruktura** - razvijenost fizičke infrastrukture koja podržava poslovanje.
3. **Makroekonomsko okruženje** - stabilnost i predvidljivost ekonomskih uvjeta.
4. **Zdravstvo i osnovno obrazovanje** - dostupnost i kvaliteta osnovnih javnih usluga.
5. **Visoko obrazovanje i osposobljavanje** - kvaliteta visokoškolskih ustanova i profesionalnog obrazovanja.
6. **Učinkovitost tržišta roba** - konkurentnost i funkcionalnost tržišta proizvoda.
7. **Učinkovitost tržišta rada** - fleksibilnost i učinkovitost tržišta rada.
8. **Razvijenost financijskog tržišta** - stabilnost i pristup financijskim resursima.
9. **Tehnološka spremnost** - spremnost na usvajanje i primjenu novih tehnologija.
10. **Veličina tržišta** - opseg i mogućnosti tržišta.
11. **Poslovna sofisticiranost** - razina poslovne sposobnosti i strukture.

12. **Inovativnost** - količina i kvaliteta inovacija i istraživanja.

Porezni sustav može imati značajne učinke na većinu ovih stupova. Na primjer, percepcija pravednosti poreznog sustava, tj. fer raspodjela poreznog tereta, potiče poreznu usklađenost i omogućuje učinkovitije prikupljanje poreznih prihoda uz manju potrebu za alokacijom resursa. Također, učinkovita porezna uprava koja sprječava utaju poreza i favorizira suradnju s poreznim obveznicima doprinosi stabilnosti sustava. Porezna sigurnost, odnosno sposobnost poreznih obveznika da unaprijed predviđaju svoje obveze, ključna je za smanjenje troškova povezanih s upravljanjem poreznim rizikom. Ostali pozitivni učinci poreznog sustava uključuju promicanje poduzetništva kroz povoljne porezne režime, povećanje učinkovitosti tržišta rada, olakšavanje trgovine uklanjanjem poreznih prepreka, jačanje financijskog tržišta i poticanje tehnološkog razvoja putem poreznih poticaja za istraživanje i razvoj.

3.3. Međunarodni indeks porezne konkurentnosti

Međunarodni indeks porezne konkurentnosti (eng. *The International Tax Competitiveness Index* - ITCI) nastoji izmjeriti u kojoj mjeri porezni sustav neke zemlje ispunjava dva važna aspekta porezne politike: konkurentnost i neutralnost. Konkurentan porezni zakon je onaj koji održava niske marginalne porezne stope. U današnjem globaliziranom svijetu, kapital je vrlo mobilan. Tvrtke mogu odabrati ulaganje u različite zemlje kako bi pronašle najvišu stopu povrata. To znači da će tvrtke tražiti zemlje s nižim poreznim stopama na ulaganja kako bi maksimizirale svoj povrat nakon oporezivanja. Ako je porezna stopa u zemlji previsoka, to će potaknuti ulaganje u druge zemlje, što može usporiti ekonomski rast. Osim toga, visoke marginalne porezne stope mogu otežati domaća ulaganja i potaknuti izbjegavanje poreza.

Prema istraživanju OECD-a (2023) korporativni porezi najviše štete ekonomskom rastu, dok su porezi na osobne prihode i porezi na potrošnju manje štetni. Porezi na nepokretnu imovinu imaju najmanji utjecaj na rast. Neutralan porezni zakon je onaj koji nastoji prikupiti što više prihoda uz što manje ekonomskih distorzija. To znači da ne favorizira potrošnju u odnosu na štednju, kao što se događa s porezima na ulaganja i porezima na bogatstvo. Također, to znači malo ili nimalo ciljanih poreznih olakšica za specifične aktivnosti koje provode tvrtke ili

pojedinci.

Kako porezni zakoni postaju složeniji, postaju i manje neutralni. Ako, u teoriji, isti porezi vrijede za sve tvrtke i pojedince, ali pravila su takva da velike tvrtke ili bogati pojedinci mogu promijeniti svoje ponašanje kako bi stekli poreznu prednost, to narušava neutralnost poreznog sustava. Porezni zakon koji je konkurentan i neutralan potiče održiv ekonomski rast i ulaganja, dok istovremeno osigurava dovoljno prihoda za vladine prioritete. Postoji mnogo faktora koji nisu povezani s porezima, a koji utječu na ekonomske performanse zemlje. Ipak, porezi igraju važnu ulogu u zdravlju ekonomije zemlje. Kako bi izmjerio je li porezni sustav neke zemlje neutralan i konkurentan, međunarodni indeks porezne konkurentnosti proučava više od 40 varijabli porezne politike. Te varijable mjere ne samo razinu poreznih stopa, već i način na koji su porezi strukturirani. Indeks analizira korporativne poreze, poreze na osobne prihode, poreze na potrošnju, poreze na imovinu i tretman profita ostvarenih u inozemstvu. Međunarodni indeks porezne konkurentnosti pruža sveobuhvatan pregled usporedbe poreznih zakona razvijenih zemalja, objašnjava zašto se određeni porezni zakoni ističu kao dobri ili loši modeli za reformu, te pruža važne uvide u razmišljanje o poreznoj politici. Zbog nekih ograničenja podataka, nedavne porezne promjene u nekim zemljama možda neće biti odražene u ovogodišnjoj verziji Međunarodnog indeksa porezne konkurentnosti.

4. KOMPARATIVNA ANALIZA POREZNE KONKURENTNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE I ZEMALJA EU

Porezna konkurentnost predstavlja ključan element u globalnom poslovnom okruženju, gdje zemlje nastoje privući investicije i osigurati ekonomski rast kroz prilagodbu svojih poreznih sustava. Hrvatska, kao članica Europske unije, svjesna je važnosti ove konkurentnosti i kontinuirano se usmjerava prema optimizaciji svog poreznog sustava kako bi potaknula ekonomski razvoj i privukla strane investicije. Prema najnovijim informacijama, porezno opterećenje rada u Hrvatskoj jedno je od najnižih u Europskoj uniji. Ova karakteristika čini Hrvatsku privlačnom destinacijom za poslovnu suradnju (Vlada Republike Hrvatske, 2024).

Hrvatska se posebno ističe u oporezivanju dobiti i rada. Porezni sustav u zemlji je dominantno usmjeren prema oporezivanju potrošnje, što znači da većina poreznih prihoda dolazi od PDV-a i trošarina. Unatoč značajnom poreznom opterećenju potrošnje, koje je iznad prosjeka EU-a, Hrvatska se smatra vrlo konkurentnom u oporezivanju dobiti i rada. Konkretno, implicitna stopa poreza na dohodak u Hrvatskoj iznosi 27 posto, što je treće najniže u EU, dok je stopa poreza na dobit od 10 posto najniža u EU uz Bugarsku (Vlada Republike Hrvatske, 2024).

Smanjenje poreznog opterećenja rada je prioritet, dok porezno opterećenje potrošnje ostaje visoko, što omogućuje privlačenje međunarodnih investicija. S obzirom na trend smanjenja udjela poreznih prihoda u BDP-u Hrvatske u usporedbi s rastom u EU-u, jasno je da Hrvatska nastoji održati konkurentnost kroz svoje porezne politike. Što se tiče poreza na nekretnine, ministar je istaknuo da će u ovoj godini biti nastavljeno s postojećim poreznim pravilima bez uvođenja novih poreza. Međutim, postoji mogućnost modifikacije postojećih poreza na kuće za odmor i prilagodbe u budućnosti, ovisno o potrebama tržišta (Vlada Republike Hrvatske, 2024).

Hrvatska također pokazuje pozitivne rezultate u području ukidanja prireza, što je rezultiralo smanjenjem poreznog opterećenja na dohodak. Ukidanje prireza i prijenos ovlasti na lokalne jedinice za određivanje stopa poreza na dohodak doprinijelo je rasterećenju dohotka i promjeni strukture poreznog opterećenja, sa fokusom na imovinu. Hrvatska se pozicionira kao

konkurentna destinacija za poslovanje zahvaljujući svom povoljnijem poreznom opterećenju rada i dobiti, dok visoke stope PDV-a i poreza na potrošnju ostaju u fokusu fiskalne politike (Vlada Republike Hrvatske, 2024). Ove porezne strategije imaju za cilj poticanje ekonomske aktivnosti i privlačenje stranih ulaganja, istovremeno održavajući fiskalnu ravnotežu i konkurentnost na međunarodnoj razini.

4.1. Rangiranje porezne konkurentnosti zemalja EU prema OECD-u za 2023. godinu

Po deseti put zaredom, Estonija ima najbolji porezni sustav među zemljama OECD-a. Visoka ocjena Estonije temelji se na četiri ključna aspekta njezinog poreznog sustava. Prvo, porezna stopa na korporativne dobitke iznosi 20 posto i primjenjuje se samo na raspodijeljene dobitke. Drugo, postoji *flat tax* porezna stopa od 20 posto na osobne prihode koja se ne odnosi na osobne dividende. Treće, porez na imovinu u Estoniji primjenjuje se samo na vrijednost zemljišta, a ne na vrijednost nekretnina ili kapitala. Konačno, Estonija koristi teritorijalni porezni sustav koji potpuno oslobađa domaće tvrtke od tuzemnog oporezivanja na strane dobitke, uz malo ograničenja (Mengden, 2023). Estonski porezni sustav funkcionira na *teritorijalnoj osnovi*, što znači da ne oporezuje inozemni prihod svojih domaćih tvrtki, što ga čini vrlo atraktivnim za poduzeća koja posluju u s inozemstvom. Ovaj sustav u biti omogućuje estonskim poduzećima da ostvare profit u inozemstvu bez oporezivanja te inozemne dobiti kada se vrate u zemlju. Za razliku od mnogih drugih zemalja koje imaju strože propise ili primjenjuju domaće poreze na globalni dohodak, Estonija nudi značajne porezne olakšice izuzimanjem te inozemne dobiti, uz nekoliko ograničenja o tome kako i gdje je prihod zarađen. Ovaj sustav potiče poduzeća da ulažu u inozemstvu i vraćaju profit bez dvostrukog oporezivanja jednom u stranoj zemlji i ponovno u Estoniji. Međutim, i dalje mogu postojati određena ograničenja ili zahtjevi kako bi se osigurala usklađenost s međunarodnim poreznim propisima i spriječila potencijalna zlouporaba sustava, poput pranja novca ili agresivnog izbjegavanja poreza. Primjenom ovog teritorijalnog pristupa, Estonija se usklađuje s modernom poreznom politikom pogodnom za poslovanje koja potiče globalnu konkurentnost.

Češka je visoko rangirana u smislu porezne konkurentnosti, držeći ukupno 5. mjesto među zemljama OECD-a 2023. godine. Ovaj snažan rang rezultat je nekoliko čimbenika. Stopa poreza

na dobit poduzeća u Češkoj iznosi 19%, što je niže od prosjeka OECD-a koji iznosi 23,6%, a zemlja ima dobro strukturiran teritorijalni porezni sustav. Ovaj sustav izuzima od oporezivanja i dohodak od stranih dividendi i kapitalnu dobit kada dolaze iz drugih europskih zemalja, što povećava njegovu međunarodnu poreznu konkurentnost. Štoviše, porezni sustav Češke Republike učinkovit je u pogledu oporezivanja rada, svodeći distorzije na minimum. Međutim, ima neka ograničenja, kao što su relativno stroga pravila o slabom kapitaliziranju i visoki pragovi PDV-a, koji unose određenu složenost u sustav. Unatoč ovim problemima, ukupni porezni okvir Češke Republike ostaje konkurentan, posebno u usporedbi sa zemljama poput Luksemburga, koji ima dobre rezultate u nekim područjima, ali ne odgovara jednostavnosti i učinkovitosti češkog sustava.

Luksemburg nudi široku osnovicu poreza na potrošnju i konkurentan međunarodni porezni sustav. Osim toga, luksemburški porezni okvir osmišljen je tako da bude konkurentan multinacionalnim korporacijama. Zemlja nudi opsežna izuzeća za inozemni dohodak, isplate dividende i kapitalne dobitke, što je čini privlačnom za međunarodne poslovne operacije. Luksemburg također održava veliku mrežu poreznih sporazuma, koji sprječavaju dvostruko oporezivanje i olakšavaju prekogranične poslovne aktivnosti. Jedna od ključnih prednosti Luksemburga leži u ravnoteži između stvaranja prihoda i održavanja poslovnog okruženja, posebno za tvrtke uključene u međunarodne operacije (Tax Foundation, 2023). Međutim, još uvijek se suočava s nekim izazovima, kao što su relativno visoke stope poreza na osobni dohodak, što može utjecati na njegovu ukupnu konkurentnost na tržištu rada

Iako je Estonija vodeća u poreznoj konkurentnosti među zemljama OECD-a, ostale zemlje s visokim rangom također se odlikuju izvanrednošću u jednom ili više glavnih poreznih kategorija. Latvija, koja je nedavno usvojila estonski sustav korporativnog oporezivanja, također ima relativno učinkovit sustav za oporezivanje prihoda od rada (Mengden, 2023). Latvija je visoko rangirana u smislu porezne konkurentnosti, stalno osiguravajući snažnu poziciju u Međunarodnom indeksu porezne konkurentnosti koji je sastavila Tax Foundation. Na ljestvici za 2023. Latvija je posebno istaknuta po usvajanju estonskog sustava poreza na dobit, koji oporezuje samo raspodijeljenu dobit, potičući ponovno ulaganje u poduzeća. Ova promjena

pridonijela je visokom poretku Latvije u ukupnom okviru porezne konkurentnosti među zemljama OECD-a. Osim toga, latvijski sustav poreza na dohodak relativno je učinkovit, a zemlja je uvela široki porez na dodanu vrijednost (PDV), čime je dodatno ojačala svoju poziciju u smislu učinkovitosti porezne politike (Tax Foundation, 2023).

Tablica 1. u nastavku s rangiranjem zemalja Europske unije za 2023. godinu prema Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti prikazuje usporedbe poreznih sustava država članica Europske unije u različitim kategorijama. Ovaj indeks ocjenjuje zemlje na temelju ukupne konkurentnosti njihovih poreznih sustava, uključujući korporativne poreze, poreze na individualne prihode, poreze na potrošnju, poreze na imovinu te prijelazne porezne propise. Tablica pruža uvid u to kako različiti porezni sustavi utječu na ekonomsku konkurentnost i učinkovitost prikupljanja poreza, čime se omogućuje analiza i usporedba među državama članicama.

Tablica 1. Rangiranje zemalja Europske unije za 2023. godinu prema Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti

Zemlja	Ukupna rang lista	Ukupni rezultat	Rang korporativni porez	Rang porezi na individualne prihode	Rang porezi na potrošnju	Rang porezi na imovinu	Rang prijelazni porezni propisi
Estonija	1	100.0	2	1	15	1	11
Latvija	2	88.5	1	3	27	5	9
Češka Republika	5	81.2	6	4	25	6	10
Luksemburg	6	78.9	23	21	7	14	5
Mađarska	11	75.0	4	6	38	23	3
Slovačka	12	74.3	18	2	29	3	30
Švedska	13	73.3	8	20	21	10	13

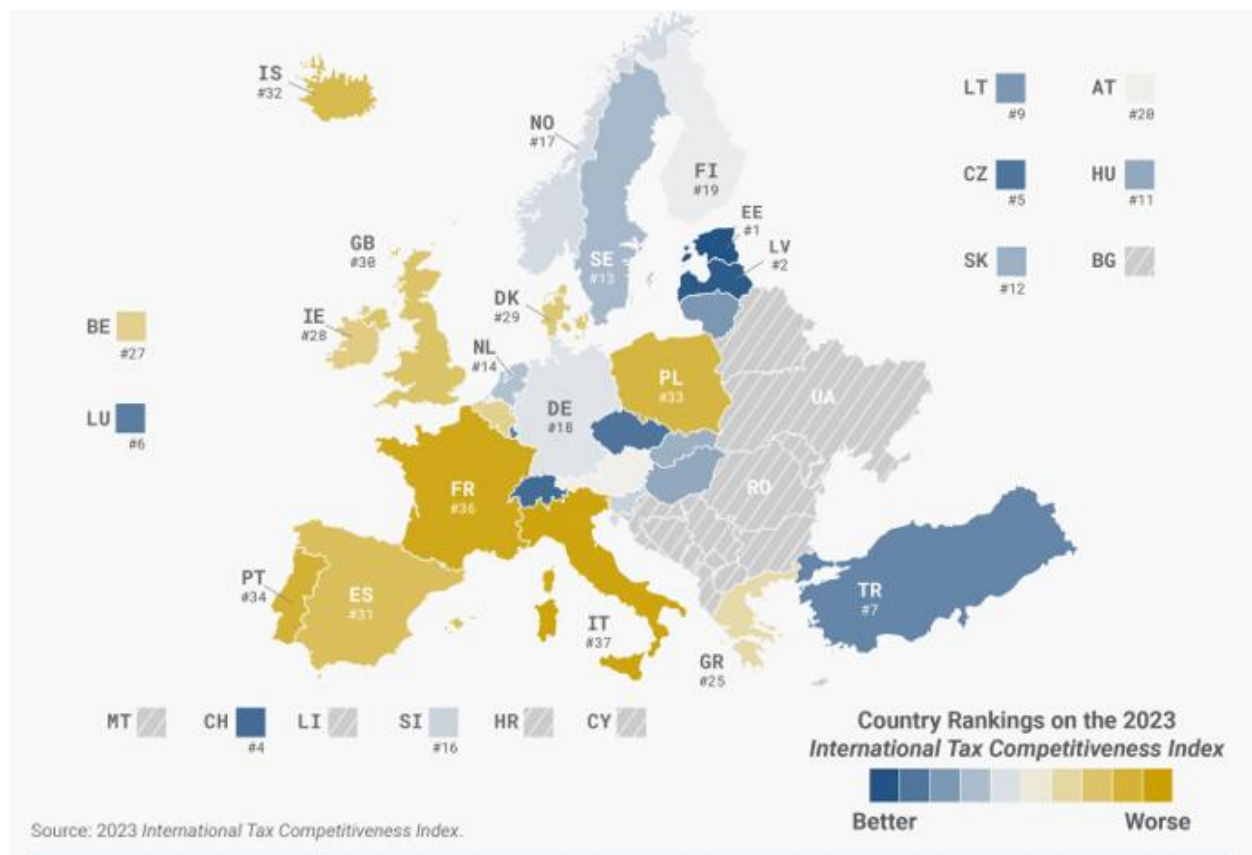
Nizozemska	14	70.6	25	19	16	21	4
Slovenija	16	66.6	7	13	31	24	18
Norveška	17	66.6	14	27	23	15	12
Njemačka	18	66.6	31	35	14	12	6
Finska	19	66.5	9	25	24	19	20
Austrija	20	65.3	20	30	17	16	16
Irska	28	58.9	5	31	34	17	34
Danska	29	58.5	17	36	20	18	29
Španjolska	31	55.8	33	17	19	37	17
Poljska	33	55.3	16	12	36	31	27
Portugal	34	52.1	37	29	26	20	28

Izvor: Izrada autorice prema: (OECD, 2023).

Ukupni rang (*Overall Rank*): Ovaj stupac prikazuje ukupnu poziciju svake zemlje na rang-listi prema njihovoj poreznoj konkurentnosti. Što je viši rang, to je porezni sustav zemlje konkurentniji i učinkovitiji u privlačenju investicija i održavanju ekonomskog rasta. Ukupni rezultat (*Overall Score*): Ukupni rezultati predstavljaju zbirnu ocjenu poreznog sustava zemlje na temelju različitih kategorija. Viši bodovi upućuju na bolje rangiranje u pogledu porezne konkurentnosti. Rang u korporativnim porezima (*Corporate Tax Rank*): Ovaj stupac pokazuje kako zemlja stoji u pogledu korporativnih poreza, uključujući porezne stope i poreznu osnovicu za korporacije. Niži rang znači bolju konkurentnost u ovoj kategoriji. Rang u porezima na individualne prihode (*Individual Taxes Rank*): Ovdje se ocjenjuje učinkovitost i povoljan tretman poreza na dohodak fizičkih osoba. Niži rang znači povoljnije porezne stope i povoljnije porezne uvjete za pojedince. Rang u porezima na potrošnju (*Consumption Taxes Rank*): Ovaj stupac ocjenjuje porezne politike koje se odnose na potrošnju, kao što su porez na dodanu vrijednost (PDV) i drugi porezi na potrošnju. Niži rang označava manju poreznu opterećenost u ovoj kategoriji. Rang u porezima na imovinu (*Property Taxes Rank*): Rang u ovom stupcu odnosi se na poreze na imovinu, uključujući poreze na nekretnine i druge vrste imovine. Niži rang označava povoljniji sustav poreza na imovinu. Rang u poreznim propisima za prekogranične

aktivnosti (*Cross-Border Tax Rules Rank*): Ovaj stupac ocjenjuje kako porezni sustav zemlje upravlja prekograničnim transakcijama i dohotkom. Niži rang označava povoljnije porezne propise za međunarodne aktivnosti i investicije (Mengden, 2023).

Slika 1. Rangiranje europskih zemalja OECD-a prema Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti

Izvor: (Mengden, 2023).

U odnosu na prethodnu godinu, nekoliko zemalja je napravilo značajne promjene u svom poreznom sustavu. Belgija je ograničila mogućnost prenošenja gubitaka s prethodnih godina. Naime, sada je moguće prenijeti samo 40 posto oporezivog iznosa koji prelazi 1 milijun eura, dok je ranije bilo moguće prenijeti 70 posto. Osim toga, Belgija je ojačala pravila o kontroliranim stranim društvima. Kao posljedica ovih promjena, Belgija je pala s 22. na 27. mjesto na Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti (OECD, 2023).

Francuska je nastavila s postupnim smanjenjem stope poreza na korporativne dobitke koje je započela prije nekoliko godina. U 2022. godini, kombinirana stopa poreza (uključujući dodatni porez) smanjena je s 28,41 posto na 25,83 posto. Unatoč ovim promjenama, Francuska je zadržala 36. mjesto na Indeksu. Portugal je unaprijedio svoje pravilo o prenošenju gubitaka. Dok je prije bilo moguće prenositi gubitke do 70 posto oporezivog prihoda tijekom 12 godina, sada je omogućeno neograničeno prenošenje gubitaka do 65 posto oporezivog prihoda. Ove promjene su omogućile Portugalu da poboljša svoj rang s 35. na 34. mjesto (OECD, 2023).

Zemlje koje se nalaze na dnu ITCI ljestvice često imaju visoke granične porezne stope na dobit poduzeća ili složene porezne sustave s brojnim pravilima koja doprinose njihovoj kompleksnosti. Sve četiri zemlje koje se nalaze na kraju ljestvice imaju kombinirane stope poreza na dobit iznad prosjeka. Irska, iako se ističe niskom stopom poreza na dobit, loše je rangirana zbog visokih poreznih stopa na dohodak i dividende, kao i zbog relativno uske baze PDV-a. Četiri od pet zemalja s najnižim rangom imaju vrlo visoke stope poreza na dobit, u rasponu od 25,825 do 35 posto, dok su pragovi poreza na dohodak u tim zemljama neobično visoki, između 13 i 21 puta veći od prosječnog prihoda (Mengden, 2023).

Oporezivi dohodak predstavlja iznos prihoda koji je podložan porezu, nakon što su primijenjeni svi odbici i izuzeća. Za pojedince i tvrtke, oporezivi dohodak je manji od bruto dohotka jer se od njega oduzimaju određeni odbici, kao što su troškovi poslovanja ili osobni odbici. Najniža granična stopa poreza na dobit u OECD-u nalazi se u Mađarskoj (9%), dok slijede Irska (12,5%) i Litvanija (15%). Prosječna kombinirana stopa poreza na dobit u OECD-u za 2023. iznosi 23,6% (OECD, 2023).

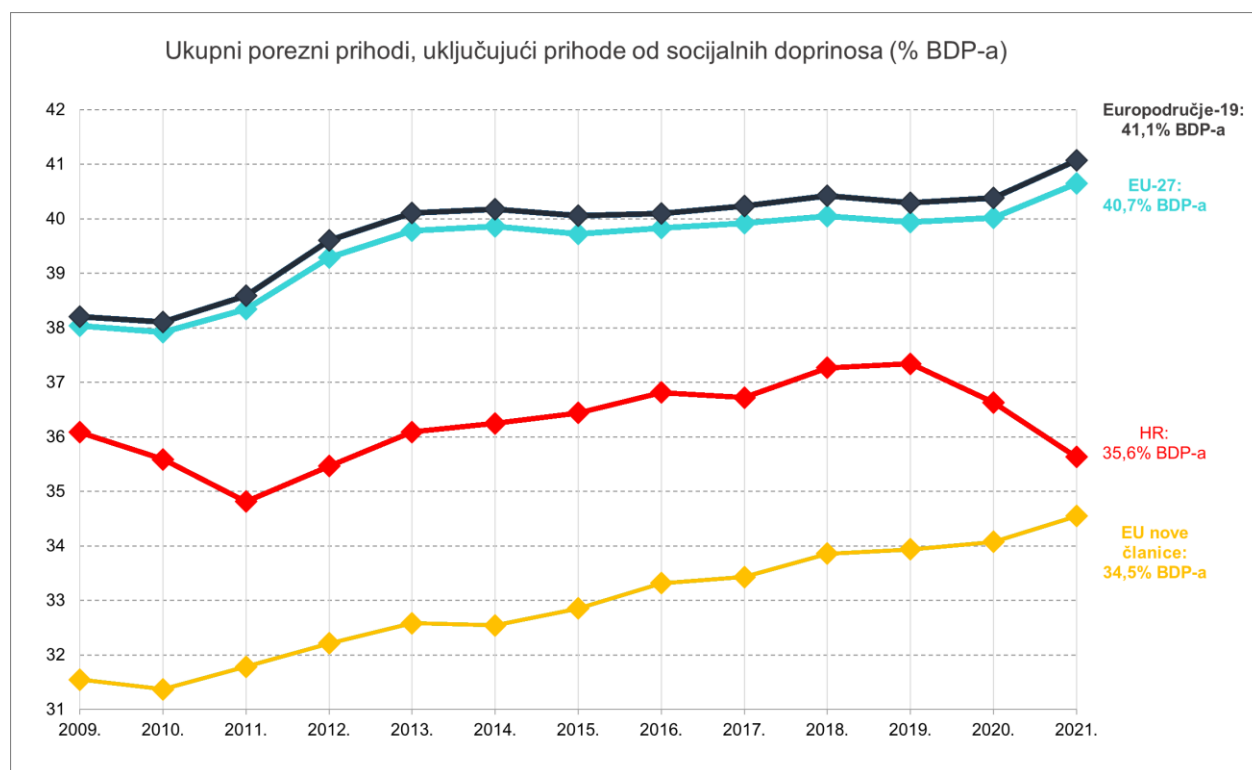
4.2. Usporedba Hrvatske s odabranim zemljama EU u pogledu porezne konkurentnosti

U nastavku ovog poglavlja bit će predstavljena analiza međunarodnih pokazatelja koji omogućuju jasniji uvid u poreznu konkurentnost Hrvatske u odnosu na odabrane zemlje Europske unije. Fokus će biti na usporedbi ključnih elemenata poput oporezivanja rada, potrošnje i kapitala. Kroz te pokazatelje analizirat će se udio poreznih prihoda u bruto domaćem

proizvodu (BDP) i raspodjela različitih vrsta poreza, uključujući izravne i neizravne poreze te socijalne doprinose. Ovi podaci pružit će pregled poreznog opterećenja na radnu snagu i potrošnju, kao i na kapital, čime će se omogućiti dublje razumijevanje pozicije Hrvatske u europskom poreznom okruženju.

Na temelju podataka iz Eurostata i Europske komisije za 2021. godinu, jedan od ključnih pokazatelja koji mjere razinu poreznog opterećenja u zemlji jest udio ukupnih poreznih prihoda u BDP-u. Prema metodologiji Europske komisije, taj pokazatelj uključuje i socijalne doprinose na razini opće države. U Hrvatskoj je porezno opterećenje primjetno niže u usporedbi s prosjekom EU-a i eurozone, iako u usporedbi s novijim članicama EU nema značajnih razlika. Osim toga, trend u Hrvatskoj pokazuje postupan pad udjela poreznih prihoda u BDP-u tijekom posljednjih nekoliko godina.

Graf 1. Usporedba ukupnih poreznih prihoda (uključujući prihode od socijalnih doprinosa) kao postotak BDP-a za Hrvatsku, EU-27, Eurozonu i nove članice EU (2009-2021)

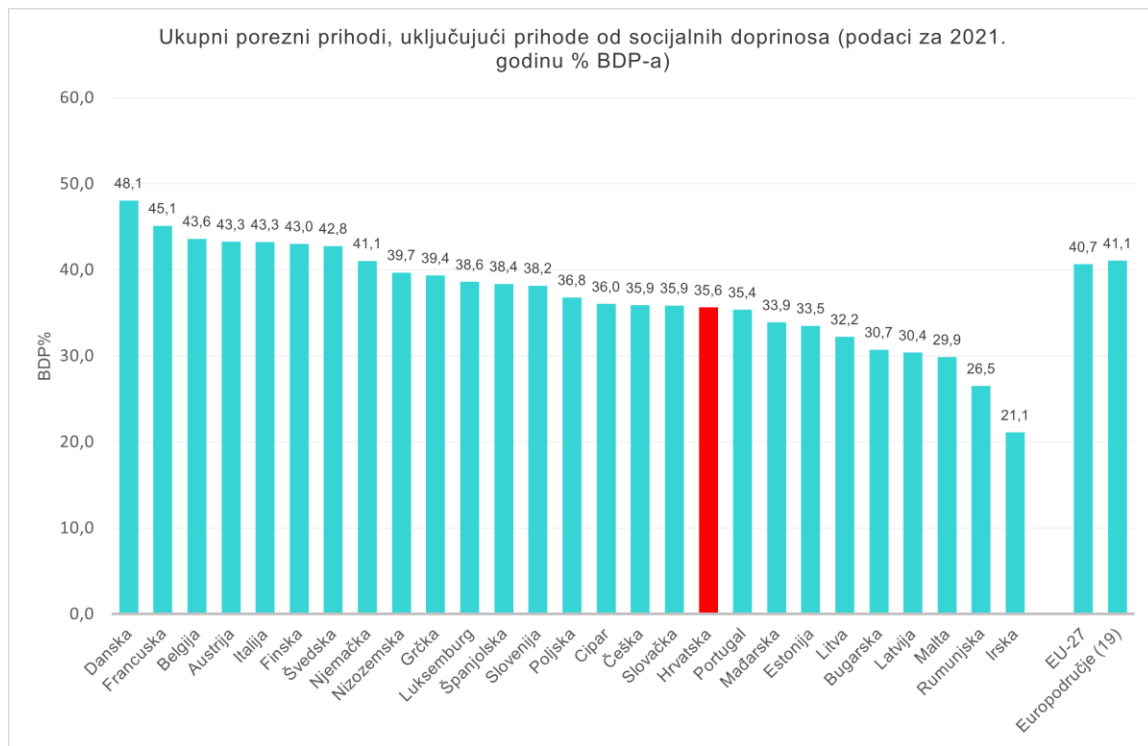

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem

podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

Graf 1. prikazuje ukupne porezne prihode, uključujući socijalne doprinose, kao postotak bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) u Hrvatskoj (HR), Europskoj uniji (EU-27), Eurozoni (Europodručje-19), te novim članicama EU u razdoblju od 2009. do 2021. godine. Hrvatska (označena crvenom bojom) ima relativno niži udio poreznih prihoda u BDP-u u usporedbi s prosjekom EU-27 (plava boja) i eurozone (tamna linija). U 2021. godini taj udio iznosi 35,6% BDP-a, što je manje od prosjeka EU-27 (40,7%) i eurozone (41,1%). Međutim, u usporedbi s novim članicama EU (žuta boja), Hrvatska bilježi nešto viši postotak poreznih prihoda. U istom razdoblju, nove članice EU imale su udio od 34,5% BDP-a. Ovaj graf 1. ukazuje na to da, iako Hrvatska ima niže porezno opterećenje u odnosu na EU-27 i eurozonu, njen udio poreznih prihoda u BDP-u nije značajno niži od prosjeka novih članica EU.

Graf 2. Usporedba Hrvatske sa zemljama EU na temelju ukupnih poreznih prihoda, uključujući prihode od socijalnih doprinosa (% BDP-a) za 2021. godinu

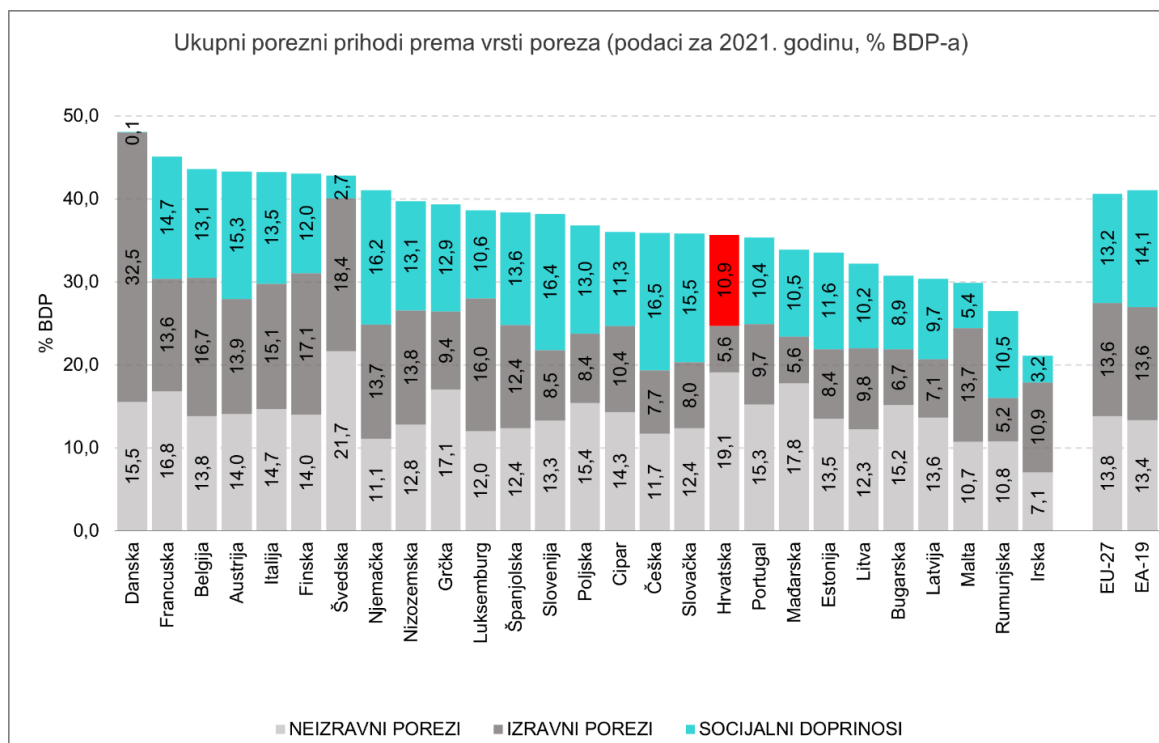
Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

Graf 2. prikazuje udio poreznih prihoda u bruto domaćem proizvodu (BDP) za različite zemlje Europske unije i Eurozone u 2021. godini. Hrvatska je označena crvenom bojom, s udjelom od 35,6% BDP-a, što je ispod prosjeka EU-27 (40,7%) i Eurozone (41,1%). Na vrhu grafikona nalazi se Danska s 48,1% BDP-a, dok je Irska na dnu s 21,1%. Usporedno, Hrvatska je blizu Portugala (35,4%) i Slovačke (35,9%), dok zemlje poput Njemačke (39,4%) i Francuske (45,1%) bilježe znatno veće udjele. Hrvatska se također nalazi iznad nekih zemalja kao što su Litva (33,5%) i Latvija (30,7%), ali je ispod prosjeka EU i eurozone, što ukazuje na niže porezno opterećenje u usporedbi s većinom članica EU. Među državama članicama EU primjetne su značajne razlike ne samo u ukupnom poreznom opterećenju, već i u strukturi poreznih prihoda. Ova struktura najčešće se klasificira prema vrstama poreza: izravni porezi, neizravni porezi i socijalni doprinosi. Ključna razlika između njih je tzv. prevaljivost, koja određuje tko snosi krajnji teret poreza. Izravni porezi opterećuju osobe ili entitete koji su zakonski obvezni platiti ih, dok se teret neizravnih poreza često prebacuje na krajnje korisnike ili potrošače.

U Hrvatskoj, među izravnim porezima značajno mjesto zauzimaju porez i prirez na dohodak te porez na dobit, dok neizravni porezi, kao što su PDV i trošarine, pokrivaju transakcije i potrošnju, obuhvaćajući energente, duhanske proizvode, alkohol i slično. Kada se usporedi porezna struktura Hrvatske s prosjekom država EU i eurozone, vide se određene razlike. U 2021. godini, neizravni porezi u Hrvatskoj činili su 19,1% BDP-a, prvenstveno zbog visokih prihoda od PDV-a i trošarina, što je 5,3 postotnih bodova više u odnosu na prosjek EU. Udio socijalnih doprinosa u Hrvatskoj iznosi gotovo 11% BDP-a, što je za 2,3 postotna boda niže od europskog prosjeka. S druge strane, izravni porezi u Hrvatskoj predstavljaju 5,6% BDP-a, što je znatno ispod europskog prosjeka od 13,6% BDP-a.

Na grafu 3. su prikazani ukupni porezni prihodi prema vrstama poreza (neizravni porezi, izravni porezi i socijalni doprinosi) u zemljama Europske unije za 2021. godinu, izraženi kao postotak BDP-a. Središnji dio grafike pokazuje da Hrvatska (označena crvenom bojom) ima ukupan porezni prihod koji iznosi 35,6% BDP-a, s tim da neizravni porezi čine 19,1%, izravni porezi 5,6%, a socijalni doprinosi 10,9% BDP-a.

Graf 3. Struktura poreznih prihoda u zemljama EU prema vrsti poreza za 2021. godinu (% BDP-a)
a)

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije (DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023).

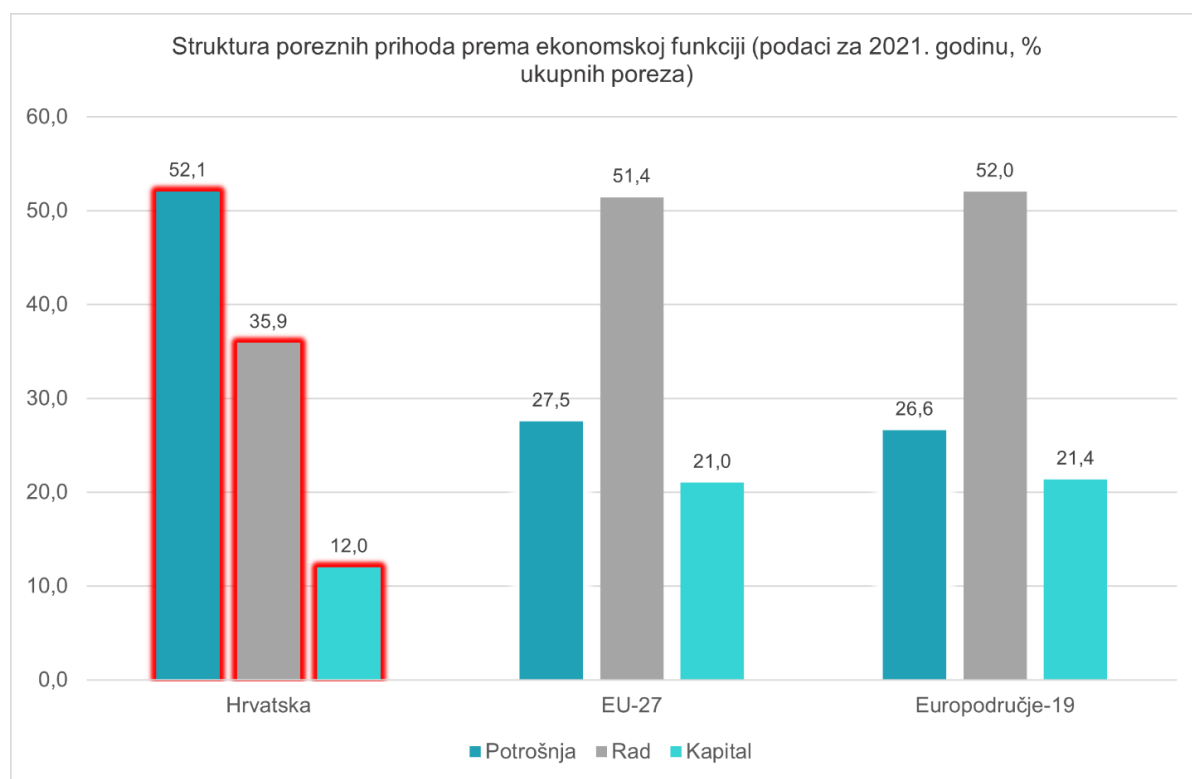
Na grafu 3. su prikazani ukupni porezni prihodi prema vrstama poreza (neizravni porezi, izravni porezi i socijalni doprinosi) u zemljama Europske unije za 2021. godinu, izraženi kao postotak BDP-a. Središnji dio grafike pokazuje da Hrvatska (označena crvenom bojom) ima ukupan porezni prihod koji iznosi 35,6% BDP-a, s tim da neizravni porezi čine 19,1%, izravni porezi 5,6%, a socijalni doprinosi 10,9% BDP-a.

U usporedbi s drugim zemljama, Danska, Francuska i Belgija imaju značajno veći udio poreznih prihoda, koji prelazi 40% BDP-a, dok zemlje poput Irske (21,1%) i Rumunjske (26,5%) imaju znatno manji udio. Estonija, koja je poznata po konkurentnom poreznom sustavu, također ima manji udio socijalnih doprinosa u odnosu na europski prosjek. Hrvatska, iako niža od prosjeka EU (40,7%) i euro područja (41,1%), pokazuje značajan naglasak na neizravnim porezima u usporedbi s izravnim porezima i socijalnim doprinosima. Ovaj prikaz jasno pokazuje razlike u

strukturi oporezivanja među državama članicama EU, pri čemu su razlike najviše izražene u udjelima socijalnih doprinosa i neizravnih poreza.

Hrvatska prednjači u Europskoj uniji po visini poreza na potrošnju, gdje oni čine 52,1% ukupnih poreznih prihoda, što je gotovo dvostruko više od europskog prosjeka. Nasuprot tome, porezno opterećenje rada u Hrvatskoj je značajno niže. Porezi na rad čine gotovo 36% ukupnih prihoda, dok je u Europskoj uniji taj prosjek 51,4%. Hrvatska je također među zemljama koje najmanje oporezuju kapital, s udjelom od 12,0% u ukupnim poreznim prihodima, u usporedbi s europskim prosjekom od 21,0%.

Graf 4. Struktura poreznih prihoda prema ekonomskoj funkciji u Hrvatskoj, EU-27 i Europodručju (2021. godina)

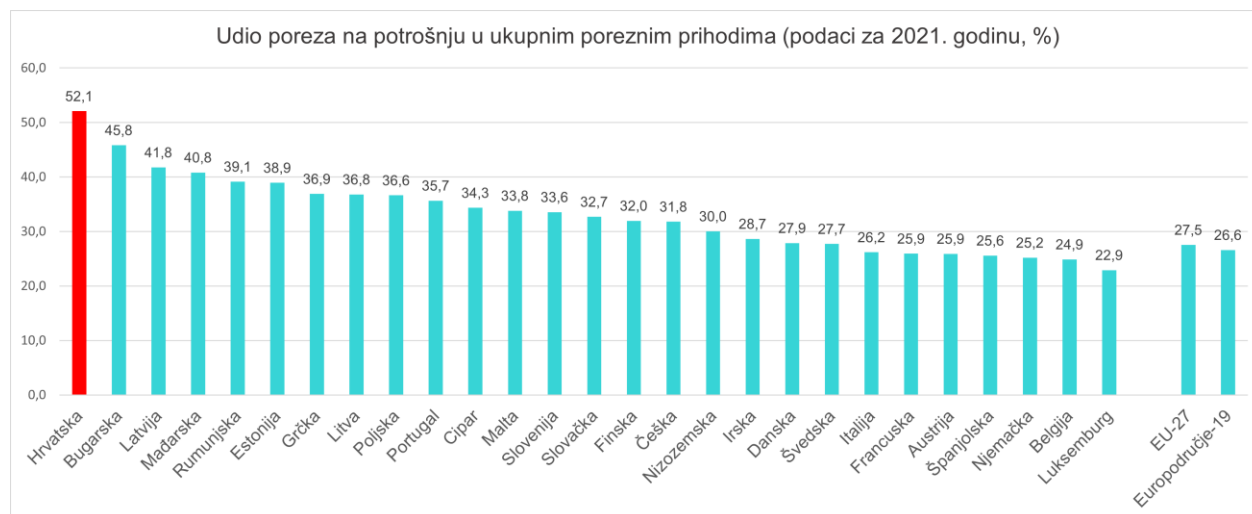

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

Na grafu 4. prikazana je struktura poreznih prihoda u Hrvatskoj u usporedbi s prosjekom EU-27 i Europodručja-19 za 2021. godinu, podijeljena prema tri glavne kategorije: porezi na potrošnju,

rad i kapital. Hrvatska znatno opterećuje potrošnju u poreznoj strukturi, gdje porezi na potrošnju čine 52,1% ukupnih poreznih prihoda. Ovaj postotak je znatno veći u usporedbi s prosjekom EU-27, gdje porezi na potrošnju čine 27,5%, kao i u odnosu na Europodručje, gdje oni iznose 26,6%. S druge strane, Hrvatska ima relativno niže oporezivanje rada (35,9%) u usporedbi s EU-27, gdje porezi na rad čine 51,4% ukupnih prihoda, i Europodručjem s 52,0%. Porezi na kapital u Hrvatskoj iznose 12,0%, što je također znatno manje od prosjeka EU-27 (21,0%) i Europodručja (21,4%). Ova struktura pokazuje da se Hrvatska snažno oslanja na poreze na potrošnju, dok su oporezivanje rada i kapitala u znatno manjem udjelu u poreznoj strukturi u odnosu na prosjeke europskih zemalja.

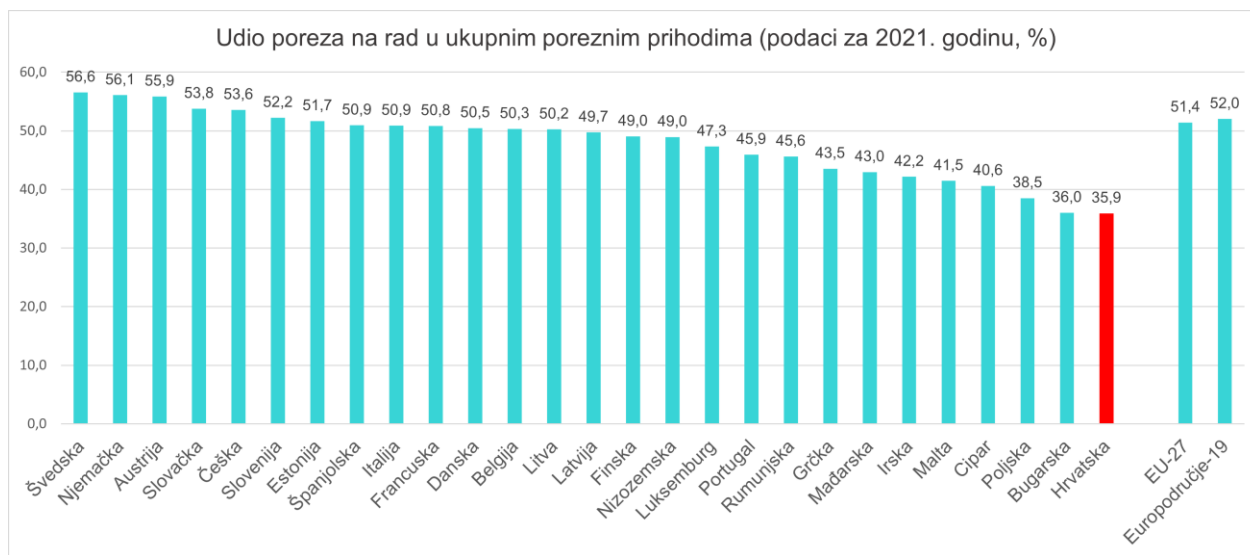
Graf 5. Udio poreza na potrošnju u ukupnim poreznim prihodima

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

Na grafikonu 5 prikazan je udio poreza na potrošnju u ukupnim poreznim prihodima različitih europskih zemalja za 2021. godinu. Hrvatska prednjači s najvećim udjelom poreza na potrošnju, koji iznosi 52,1%. Ovaj visok postotak značajno je veći u usporedbi s drugim državama, poput Bugarske (45,8%) i Latvije (41,8%). S druge strane, zemlje poput Luksemburga (22,9%) i Belgije (25,2%) imaju relativno nizak udio poreza na potrošnju. To pokazuje da Hrvatska opterećuje potrošnju znatno više nego većina drugih zemalja u EU, dok su zemlje poput Luksemburga i Belgije fokusirane na drugačiju strukturu poreza

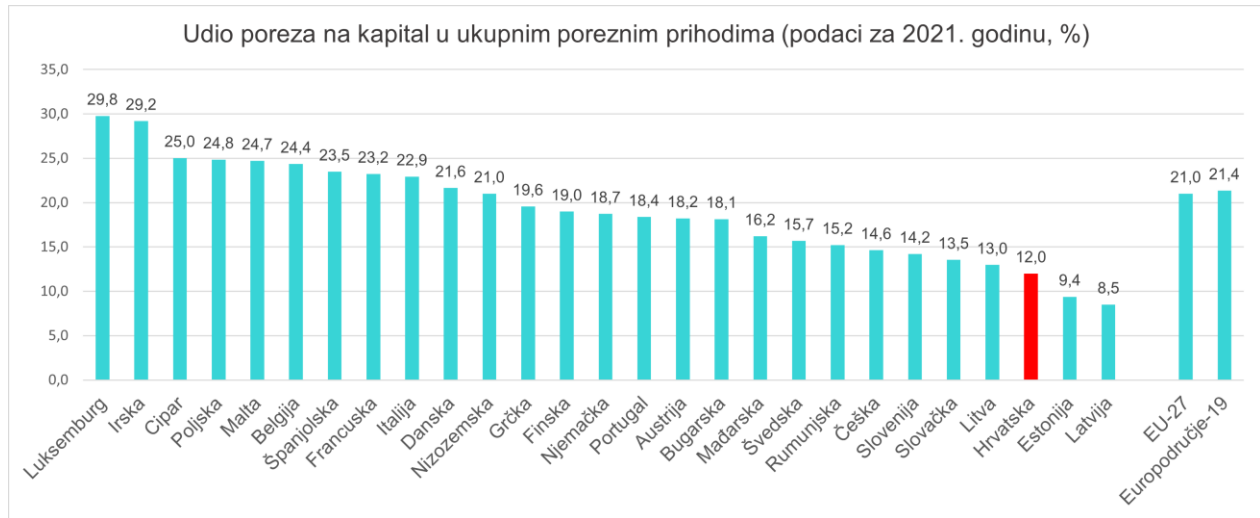
Graf 6. Udio poreza na rad u ukupnim poreznim prihodima

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

Na grafikonu 6 prikazan je udio poreza na rad u ukupnim poreznim prihodima. Švedska (56,6%) i Njemačka (56,1%) prednjače u ovom području, s visokim udjelom poreza na rad. U usporedbi s njima, Hrvatska ima relativno nizak udio poreza na rad (35,9%), što ukazuje na manji porezni pritisak na radnu snagu. To se jasno razlikuje od trendova u većini EU zemalja, gdje porez na rad čini većinu poreznih prihoda.

Graf 7. Udio poreza na kapital u ukupnim poreznim prihodima

Izvor: (Porezna uprava, 2023, prema izračunu Europske komisije DG Taxation and Customs Union, temeljem podataka Eurostata, 13. rujna 2023.)

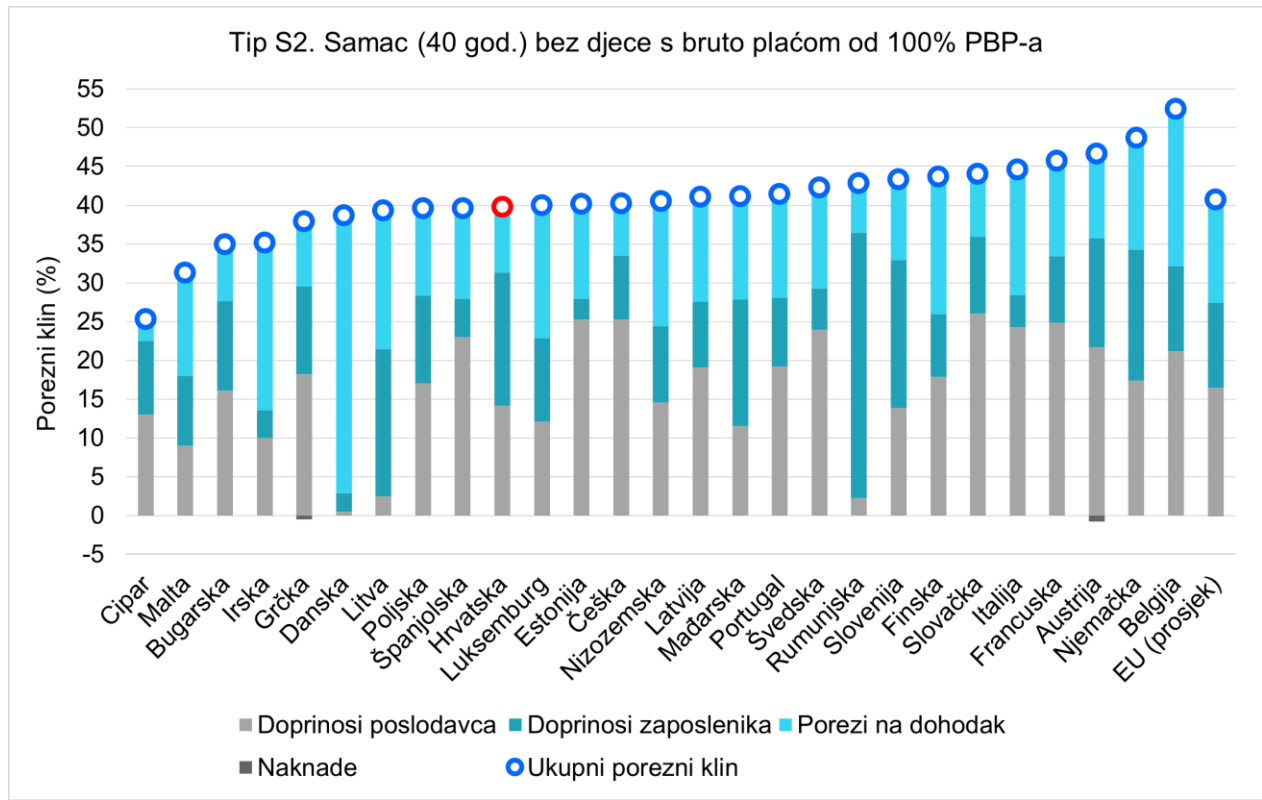
Na grafikonu 7 prikazan je udio poreza na kapital. Luksemburg (29,8%) i Irska (29,2%) imaju najveće udjele poreza na kapital u svojim poreznim prihodima, dok Hrvatska s udjelom od 12,0% ima znatno niži udio.

U Hrvatskoj poreznu osnovicu za doprinose čini oporezivi dohodak od plaće, odnosno bruto plaće. Poslodavci plaćaju doprinose za zdravstveno osiguranje (po stopi od 16,5%), a zaposlenici doprinose za mirovinsko osiguranje u I. (15%) i II. stupu (5%). Od siječnja 2024. primjenjuje se mjera olakšice za mirovinske doprinose za zaposlenike s bruto plaćom do 1300 eura. Nakon što se od bruto plaće oduzmu mirovinski doprinosi, ostaje oporeziva plaća. Osnovica poreza na dohodak jednaka je plaći umanjenoj za osobne odbitke, sa stopama poreza na dohodak od 20% i 30% u 2023., prelaskom na stope između 15% i 35,4% počevši od 2024. Dodatni porezni odbici dostupni su za mlade zaposlenike i stanovnike potpomognutih područja, kao što su Grupa 1 i grad Vukovar. Prije 2024. postojao je prerez na dohodak, koji se izračunavao na temelju iznosa poreza na dohodak, a općine su određivale njegovu stopu. Porezni klin uobičajena je mjera poreznog opterećenja tržišta rada, izračunata kao postotni udio ukupnih poreznih obveza u ukupnim troškovima rada, koji uključuje i bruto plaće i doprinose poslodavca. Ukupna porezna

obveza kombinira doprinose poslodavca i zaposlenika zajedno s porezom na dohodak, uključujući prirez. Izračuni poreznog klina u Hrvatskoj vrše se korištenjem mikrosimulacijskog modela *EUROMOD*, uzimajući u obzir varijable kao što su visina dohotka zaposlenika, njihova obiteljska situacija i svi primjenjivi porezni odbitci ili izuzeća. Na primjer, 2023. godine jedan zaposlenik koji zarađuje bruto godišnju plaću od 24.000 eura suočio se s poreznim klinom od 41,6%, koji se blago smanjio na 41,3% 2024. godine zbog promjena stopa poreza na dohodak i ukidanja prireza (Porezna uprava, 2024).

Na osmom grafikonu dana je usporedba poreznog klina za hipotetskog pojedinca koji zarađuje bruto plaću koja je jednaka 100% prosječne plaće (PBP). Zemlje su poredane uzlaznim redoslijedom na temelju poreznog klina, koji se dalje raščlanjuje na svoje komponente. Cipar ima najniži porezni klin od 25,3%, dok Belgija ima najviši od 52,4%. Porezni klin u Hrvatskoj iznosi 39,8%, što je svrstava u donji dio ljestvice za ovaj specifični hipotetski slučaj. Raščlamba poreznog klina ilustrira veliku raznolikost načina na koji zemlje EU-a postupaju s doprinosima poslodavaca i zaposlenika, kao i porezima na dohodak. Na primjer, porezno opterećenje u Danskoj prvenstveno dolazi od poreza na dohodak, dok u drugim zemljama, poput Litve i Rumunjske, doprinosi poslodavaca igraju minimalnu ulogu, dok su značajni u zemljama poput Češke i Estonije.

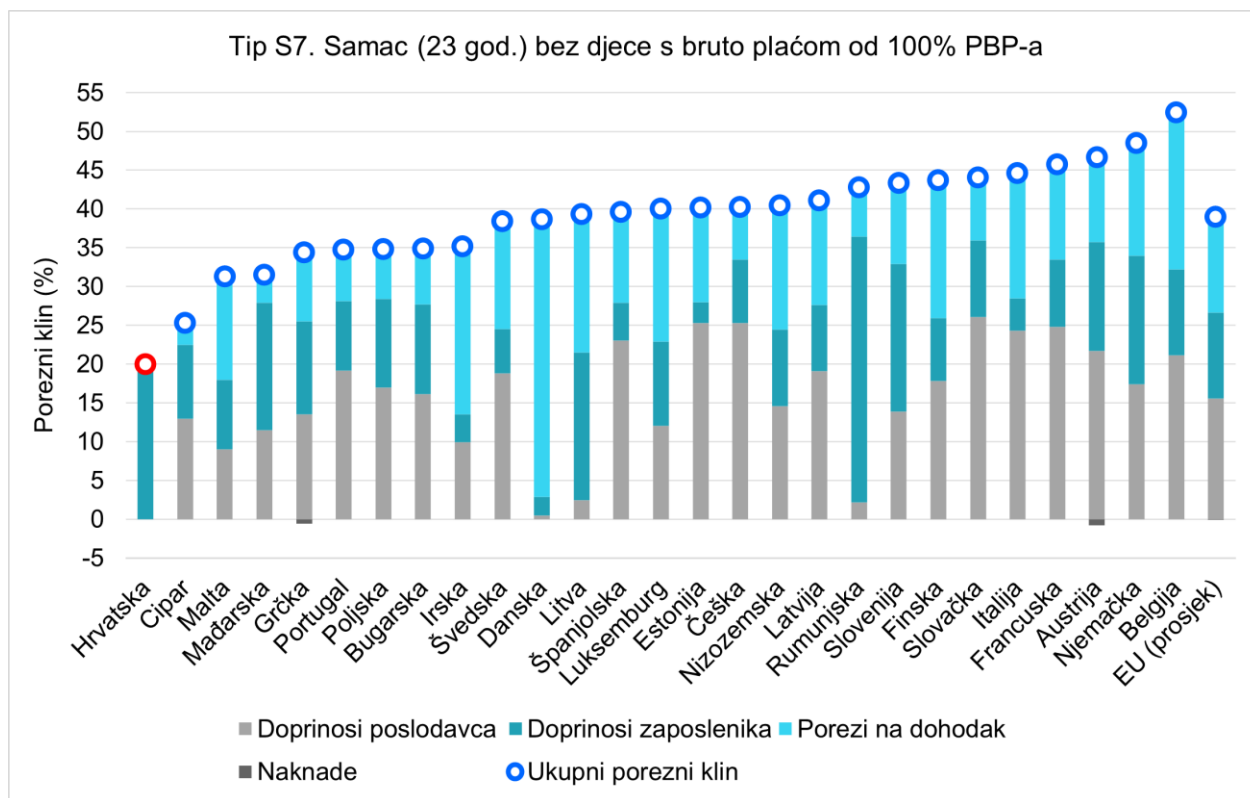
Graf. 8. Usporedba poreznih klinova za hipotetskog samca s bruto plaćom od 100% PBP u zemljama EU-a

Izvor: (Porezna uprava, 2024).

U 2023. Hrvatska je među zemljama s nižim poreznim klinom za samce bez djece. Ovaj trend je dosljedan na različitim razinama prihoda, kao što su 67%, 167% i 400% prosječne bruto plaće (PBP). No, uočljiva je iznimka kod mladih zaposlenika, gdje je Hrvatska pri dnu ljestvice po poreznom klinu. Sljedeći grafikon 9. prikazuje porezni klin za mladog zaposlenika, starog 23 godine, bez djece i s prosječnom bruto plaćom. U ovom scenariju, pojedinac plaća samo mirovinske doprinose, jer je porez na dohodak smanjen na nulu zbog 100% porezne olakšice. Dodatno, poslodavac je oslobođen plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje zbog programa poreznih olakšica za mlade radnike. Slična je situacija za pojedinca u dobi od 28 godina, iako je porezni klin nešto veći jer prima samo 50% porezne olakšice na porez na dohodak.

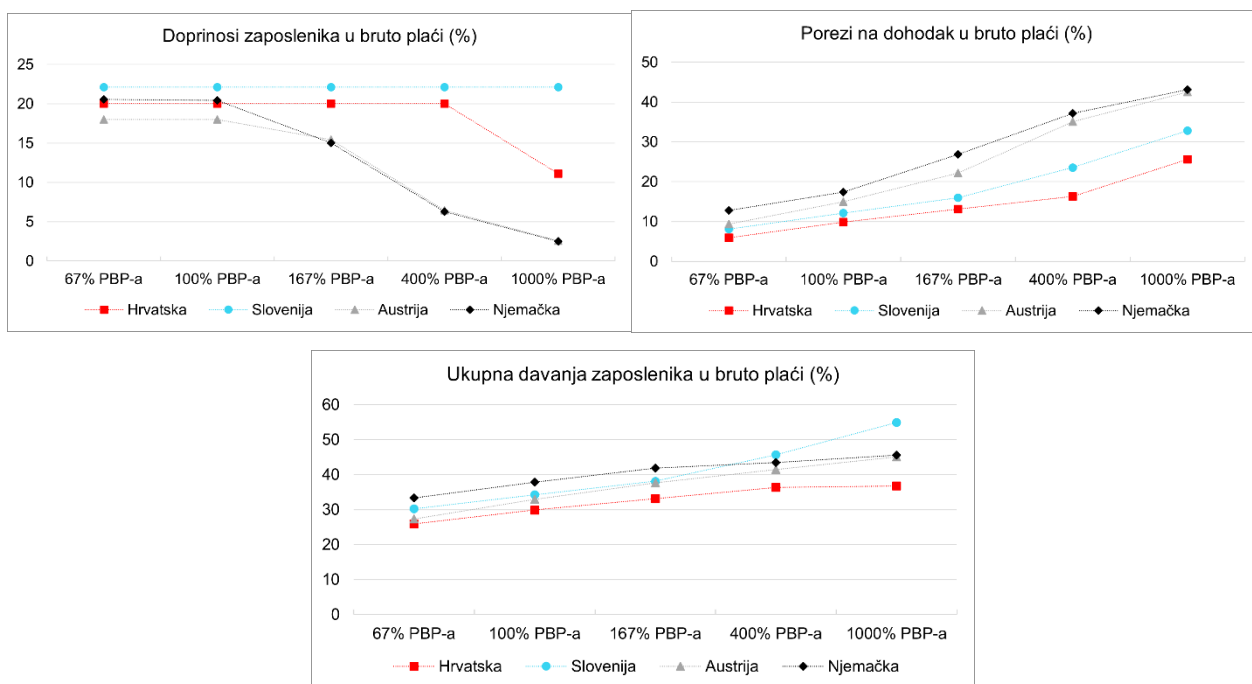
Graf 9. Usporedba poreznog klina za 23-godišnjeg samca bez djece u zemljama EU-a (2023).

Izvor: (Porezna uprava, 2024).

Hipotetski par s dvoje djece, identificiran kao tip P2, sastoji se od dva zaposlena supružnika u dobi od 40 godina. Jedan supružnik zarađuje bruto dohodak u iznosu od 100% prosječne plaće (PBP), dok drugi zarađuje 67% PBP. Grafikon 8. ilustrira značajno smanjenje poreznog klina u mnogim zemljama zbog naknada povezanih s djecom. Međutim, u Hrvatskoj je cenzus za dječji doplatak u 2023. postavljen relativno nisko, što znači da ovaj tip obitelji ne ispunjava uvjete za takve naknade. Ipak, supružnici imaju pravo na porezne olakšice za uzdržavanu djecu, što rezultira time da obitelj plaća samo mali iznos poreza na dohodak. Time se Hrvatska svrstava među zemlje s nižim poreznim klinom za ovu vrstu obitelji.

Graf 10. Usporedba doprinosa zaposlenika, poreza na dohodak i ukupnih davanja u bruto plaći u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji i Njemačkoj

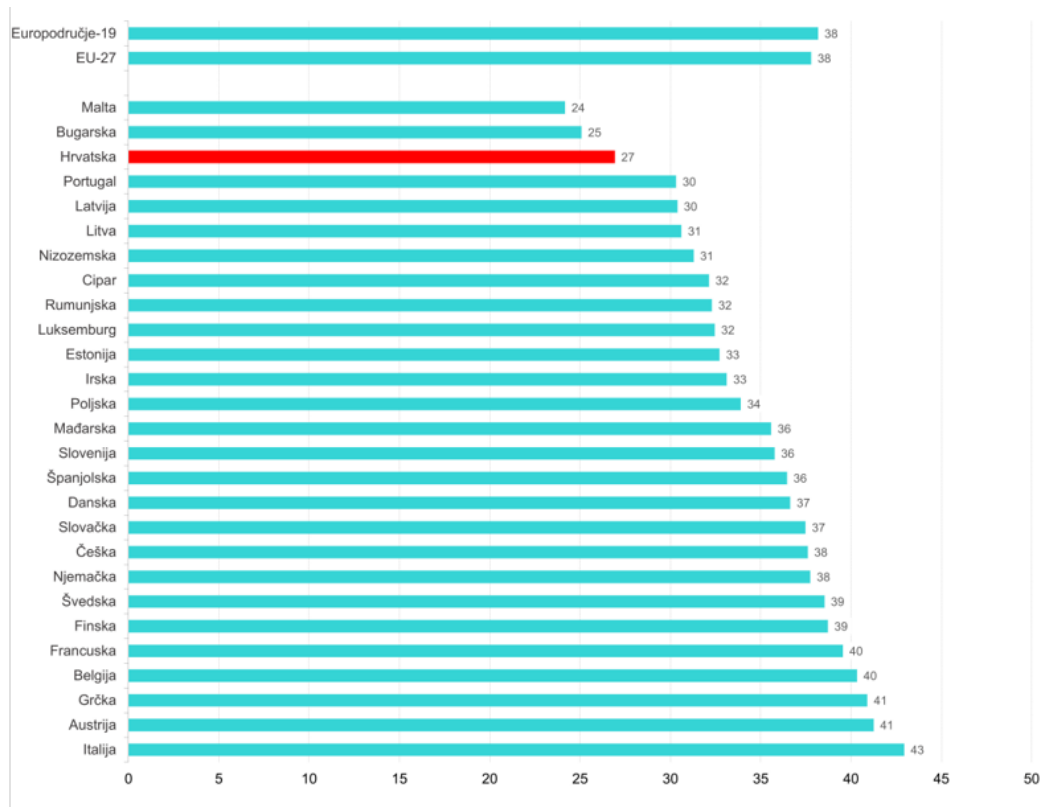

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje rada, 2024).

Grafikon 10 prikazuje udio doprinosa zaposlenika u bruto plaći, pri čemu Slovenija ima najviši udio, koji iznosi 22,1% i ostaje konstantan bez obzira na visinu plaće. U ostalim zemljama, udio doprinosa smanjuje se s rastom plaće zbog primjene najviših osnovica za izračun doprinosa. U Hrvatskoj, gdje je maksimalna osnovica jednaka šest prosječnih plaća, pad udjela doprinosa postaje primjetan tek kod viših plaća. Austrija i Njemačka imaju niže osnovice, što rezultira manjim udjelom doprinosa u bruto plaći. Drugi grafikon prikazuje relativni udio poreza na dohodak unutar bruto plaće, a jasno se vidi progresivna priroda oporezivanja u sve četiri zemlje. Kako se bruto plaća povećava, tako raste i udio poreza na dohodak u ukupnom iznosu plaće. Među analiziranim zemljama, Hrvatska ima najmanje opterećenje porezom na dohodak na svim razinama plaća. Treći grafikon prikazuje ukupna davanja zaposlenika, koja uključuju zbroj doprinosa i poreza na dohodak. Hrvatska ponovno ima najniži postotni udio, ali razlika u odnosu na Austriju i Njemačku je manja zbog nižeg opterećenja doprinosima u tim zemljama. Implicitna porezna stopa na rad na slici 2. ukazuje na prosječno porezno opterećenje dohotka od rada

unutar gospodarstva (Porezna uprava, Oporezivanje rada, 2024).

Slika 2. Implicitna porezna stopa na rad u EU u 2021. godini u postocima

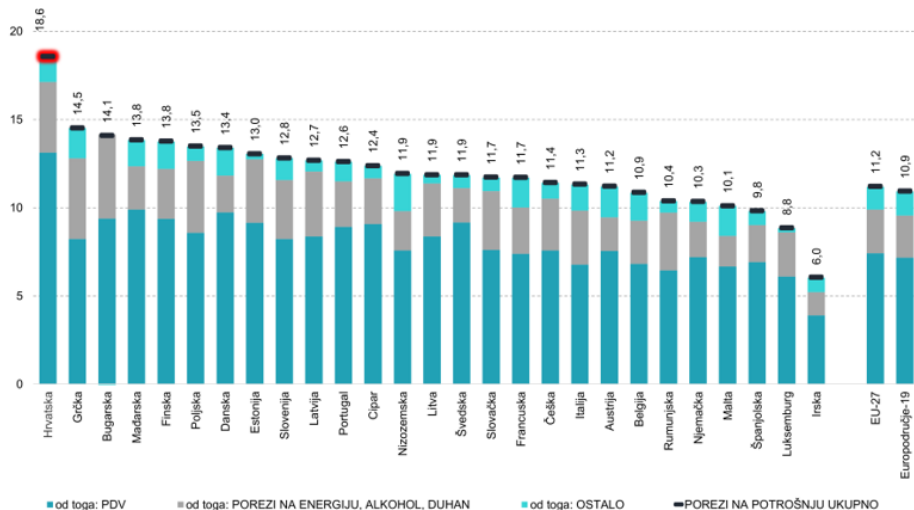
Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje rada, 2024).

Implicitna porezna stopa na rad ukazuje na prosječno porezno opterećenje dohotka od rada unutar gospodarstva. Ova mjera obuhvaća poreze na dohodak zaposlenih te socijalne doprinose koje uplaćuju poslodavci i zaposlenici, a zatim se ukupni iznos dijeli s bruto naknadama zaposlenicima. U 2021. godini, Hrvatska je imala implicitnu poreznu stopu na rad od 26,9%, što je gotovo 11 postotnih bodova ispod prosjeka Europske unije. Ovaj pokazatelj svrstava Hrvatsku među zemlje s najmanjim poreznim opterećenjem rada, čime se razlikuje od prosjeka EU-a i eurozone, gdje je stopa znatno viša.

Hrvatska je vodeća u oporezivanju potrošnje u Europskoj uniji, s najvećim udjelom poreza na potrošnju u odnosu na BDP među članicama EU. Udio poreza na potrošnju u Hrvatskoj iznosi 18,6% BDP-a, što je za 7,4 postotna boda iznad prosjeka EU. Glavni razlog za ovako visoku stopu

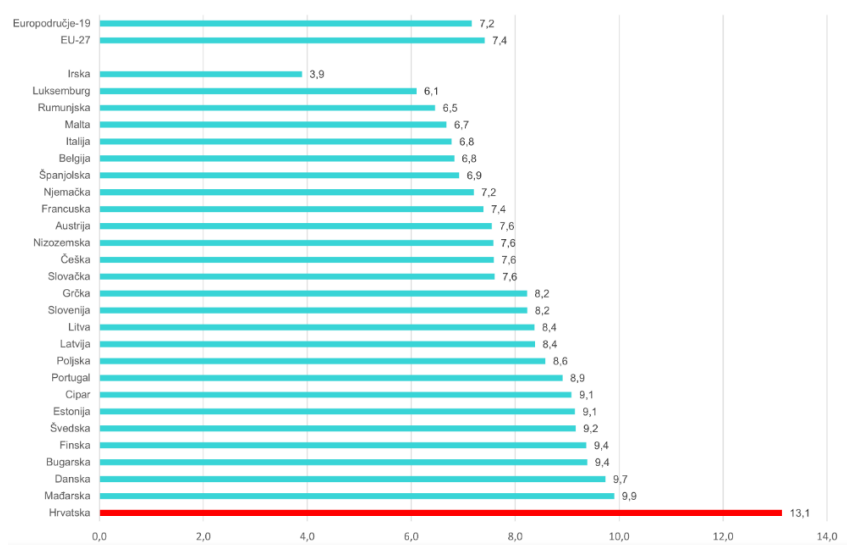
je visoki udio poreza na dodanu vrijednost (PDV), koji u Hrvatskoj čini 13,1% BDP-a.

Graf 11. Udio poreza na potrošnju u BDP-u (podaci za 2021. godinu, % BDP-a)

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje potrošnje, 2024).

Graf 12. Prihodi od PDV-a kao postotak BDP-a u državama članicama EU za 2021. godinu

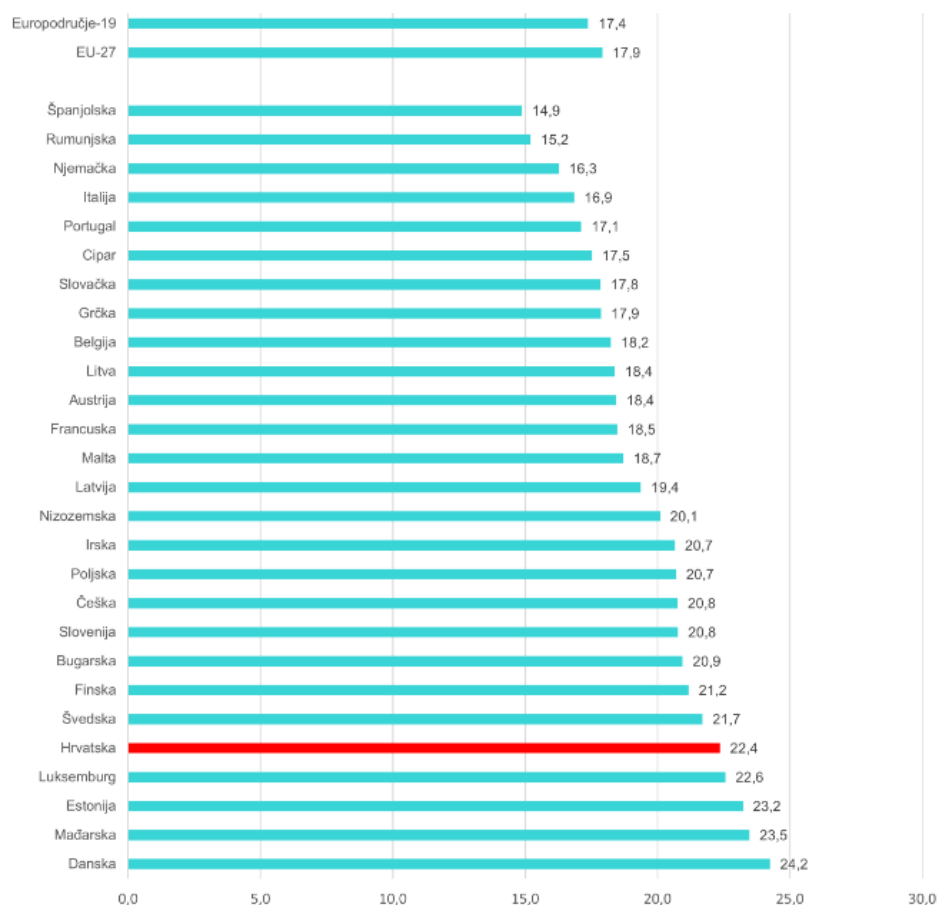

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje potrošnje, 2024).

U 2021. godini, Hrvatska je imala implicitnu poreznu stopu na potrošnju od 22,4%, što je značajno više u usporedbi s prosjekom Europske unije, koji iznosi 17,9%. Iako ovo odstupanje

nije toliko izraženo kao u slučaju udjela poreza na potrošnju u BDP-u, ipak pokazuje da Hrvatska ima jedno od najviših poreznih opterećenja na potrošnju u EU.

Graf 13. Implicitne porezne stope na potrošnju u zemljama EU u 2021. godini (%)

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje potrošnje, 2024).

Grafikon 13. prikazuje najnovije dostupne podatke o poreznim pragovima za ulazak malih poduzeća u sustav PDV-a u državama članicama EU. Pragovi značajno variraju među zemljama. Dok Francuska koristi tri različita praga, Malta i Irska primjenjuju dva. Većina ostalih zemalja ima samo jedan prag. Francuska ima najviši prag za ulazak u sustav PDV-a kada je riječ o isporuci dobara, hotelskom smještaju te hrani i piću u restoranima, koji iznosi 91.900 EUR. Nasuprot tome, Danska ima najniži prag od 6.723 EUR. Španjolska se ističe time što nema utvrđen prag, što znači da svi porezni obveznici, uključujući nerezidente, moraju biti registrirani u PDV sustav prije bilo koje oporezive transakcije. Hrvatska se s pragom od 40.000 EUR nalazi otprilike u

sredini ljestvice EU zemalja.

Slika 3. Stope PDV-a u zemljama Europske unije (u postocima)

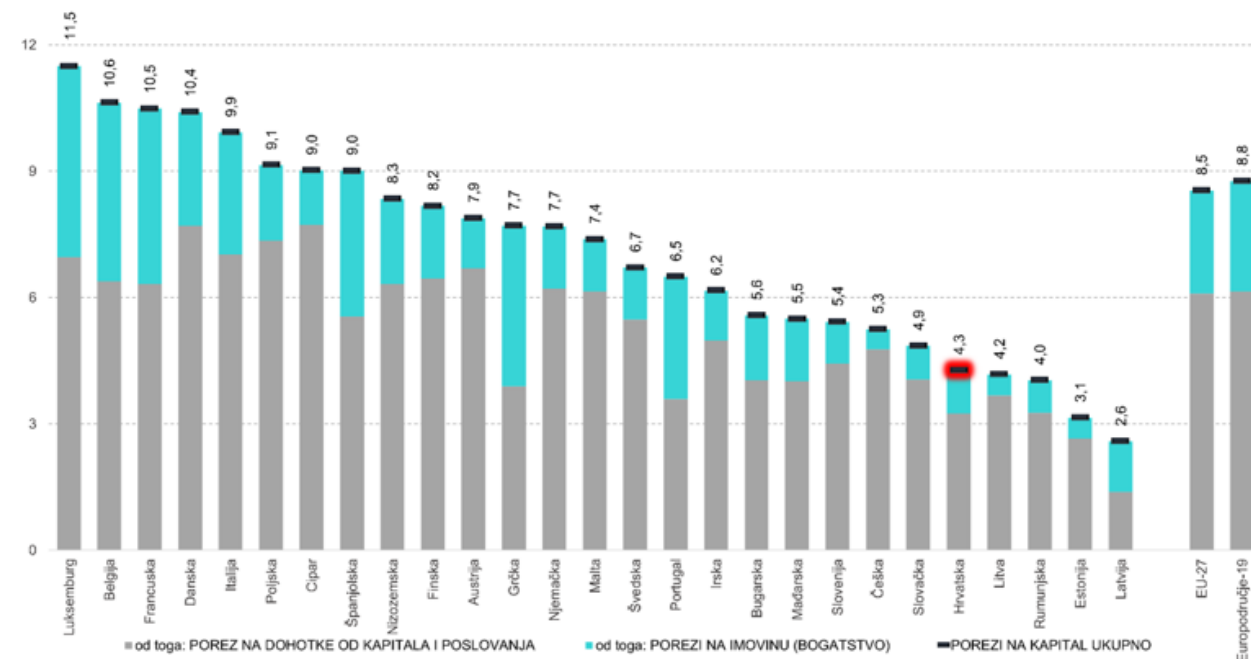
Zemlja	Opća stopa	Snižena stopa	Vrlo snižena stopa	Parking stopa
Austrija	20	10 / 13	-	13
Belgija	21	6 / 12	-	12
Bugarska	20	9	-	-
Cipar	19	5 / 9	-	-
Češka	21	12 / 15	-	-
Danska	25	-	-	-
Estonija	22	9	-	-
Finska	24	10 / 14	-	-
Francuska	20	5,5 / 10	2,1	-
Grčka	24	6 / 13	-	-
Hrvatska	25	5 / 13	-	-
Irska	23	9 / 13,5	-	-
Italija	22	5 / 10	4	-
Latvija	21	5 / 12	-	-
Litva	21	5 / 9	-	-
Luksemburg	17	8	3	14
Mađarska	27	5 / 18	-	-
Malta	18	5 / 7	-	12
Nizozemska	21	9	-	-
Njemačka	19	7	-	-
Poljska	23	5 / 8	-	-
Portugal	23	6 / 13	-	13
Rumunjska	19	5 / 9	-	-
Slovačka	20	10	-	-
Slovenija	22	5 / 9,5	-	-
Španjolska	22	10	-	-
Švedska	25	6 / 12	-	-

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje potrošnje, 2024).

Prema ažuriranim podacima iz travnja 2024., slika 3. prikazuje različite stope PDV-a u zemljama Europske unije, uključujući opću, sniženu, vrlo sniženu i parking stopu. Prosječna opća stopa PDV-a u državama članicama iznosi 21,6%. Luksemburg se izdvaja s najnižom općom stopom PDV-a od 17%, dok Mađarska ima najvišu stopu od 27%. Hrvatska, s općom stopom od 25%, dijeli drugo mjesto s Danskom i Švedskom. Sve države članice, osim Danske, primjenjuju snižene stope PDV-a, pri čemu većina (19 država) koristi dvije snižene stope, dok sedam država koristi jednu. Mađarska ima najvišu sniženu stopu od 18%, dok 10 država koristi najnižu dozvoljenu

sniženu stopu od 5%. Vrlo snižene stope primjenjuju samo Francuska (2,1%), Luksemburg (3%) i Italija (4%). Parking stopa je prisutna u pet zemalja – Austrija, Belgija, Luksemburg, Malta i Portugal – i kreće se između 12% i 14%. Detaljni podaci o primjeni različitih stopa PDV-a po kategorijama proizvoda i usluga dostupni su u Excel datoteci.

Graf 14. Udio poreza na kapital u BDP-u (podaci za 2021. godinu % BDP-a)

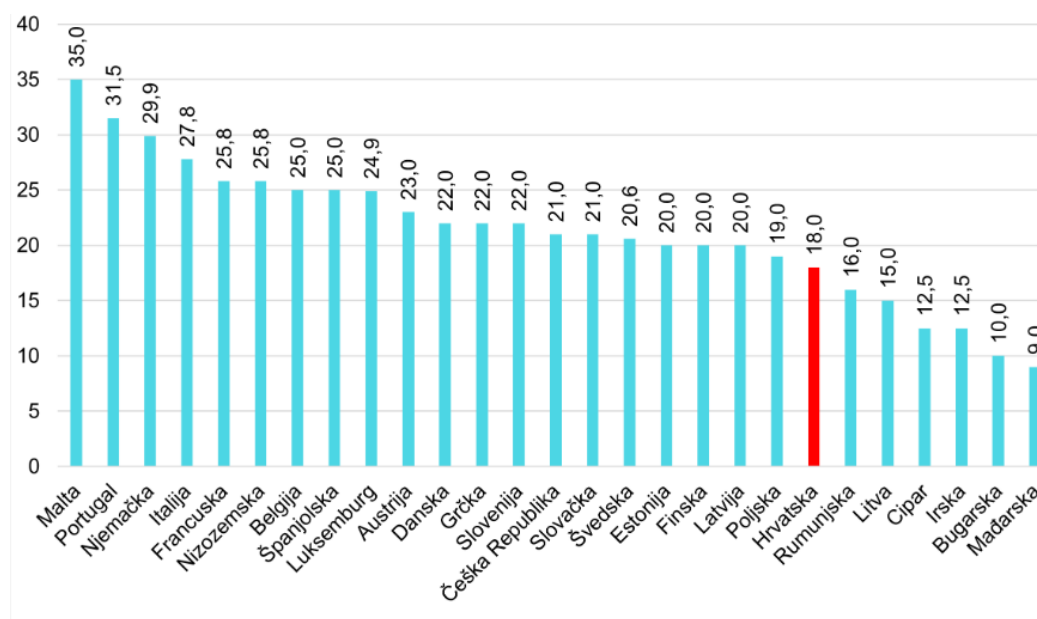
Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje kapitala, 2024).

Kada se sagledava porezno opterećenje kapitala u Hrvatskoj, njegov udio u BDP-u iznosi samo 4,3%, što je upola manje nego u Europskoj uniji. Porezi na imovinu u Hrvatskoj, koji uključuju komunalne naknade i porez na promet nekretnina, čine manji dio u odnosu na druge poreze. Naime, kod oporezivanja kapitala značajniji su porezi na prihode od kapitala i poslovanja, pri čemu najveći udio ima porez na dobit. Također, iako se većina prihoda od poreza na dohodak fizičkih osoba klasificira kao porezi na rad, manji dio tih prihoda, kao što su prihodi od samostalnih djelatnosti, dividendi, kamata, i najamnina, svrstava se u poreze na prihode od kapitala i poslovanja.

Grafikon 15 prikazuje zakonske stope poreza na dobit u državama članicama EU za 2024.

godinu. Porezna osnovica se definira kao razlika između prihoda i rashoda prema računovodstvenim pravilima. Na grafikonu su istaknute najviše zakonske stope, ali je važno napomenuti da pojedine države pod određenim uvjetima primjenjuju i niže stope poreza na dobit. U Hrvatskoj, na primjer, standardna stopa poreza na dobit iznosi 18%, dok se snižena stopa od 10% primjenjuje na porezne obveznike koji u jednoj godini ostvare prihod manji od 1.000.000 eura.

Graf 16. Zakonske stope poreza na dobit u državama članicama EU za 2024.

Izvor: (Porezna uprava, Oporezivanje kapitala, 2024).

Najviše zakonske stope, koje prelaze 30%, primjenjuju se u Malti i Portugalu, dok Mađarska (9%) i Bugarska (10%) imaju najniže stope poreza na dobit. Sa stopom od 18%, Hrvatska se nalazi u donjem dijelu EU ljestvice po visini zakonske stope.

5. ZAKLJUČAK

U radu su objedinjeni svi aspekti istraživanja o poreznom sustavu i poreznoj opterećenosti Republike Hrvatske, uz poseban naglasak na poreznu konkurentnost u kontekstu Europske unije. Cilj je bio analizirati porezni sustav Hrvatske, procijeniti stupanj harmonizacije poreznih politika unutar EU-a te usporediti poreznu konkurentnost Hrvatske s odabranim zemljama članicama EU-a. Na temelju usporedbe, jasno je da Hrvatska zauzima specifično mjesto unutar EU-a s obzirom na svoju strukturu poreza na rad, potrošnju i kapital.

Usporedbom zakonskih i efektivnih poreznih stopa, kao i ukupnog poreznog opterećenja na rad, kapital i potrošnju, jasno je da Hrvatska, iako pokazuje relativno visoke stope oporezivanja potrošnje i konkurentan porez na dobit, ima znatno niže opterećenje rada i kapitala u usporedbi s prosjekom EU-a. Porezni sustav Hrvatske posebno se ističe po visokom udjelu poreza na potrošnju, koji je iznad prosjeka EU-a, dok su porezi na kapital i rad znatno niži.

Ovim radom obuhvaćene su ključne razlike između Hrvatske i odabranih članica EU-a u smislu oporezivanja, pri čemu se Hrvatska svrstava među zemlje s relativno niskim poreznim opterećenjem rada i kapitala, ali s visokim poreznim teretom na potrošnju. Uspoređujući stupanj harmonizacije poreznih politika unutar EU-a, rad pokazuje da, iako postoji određena usklađenost, značajne razlike i dalje postoje, osobito u strukturi i stopama poreza na dobit i kapital.

Rezultati prikazani u okviru ovog završnog rada potvrđuju da Hrvatska ima određenu konkurentsku prednost unutar EU-a zbog svojih relativno nižih poreznih opterećenja u ključnim sektorima, no postoji prostor za daljnju harmonizaciju s poreznim politikama EU-a kako bi se postigla bolja ravnoteža u ukupnoj poreznoj konkurentnosti.

6. LITERATURA

Bogovac, J. (2014). Porezni sustav RH. Nastavni materijal iz kolegija Javne financije. Studijski centar za javnu upravu i financije.

Jančiev, Z., & Supić, J. (2016). Hrvatski porezni sustav. Ministarstvo financija Republike Hrvatske, Porezna uprava.

Jelčić, B. (2001). Javne financije. Zagreb: RRiF.

Jelčić, B., & Bejaković, P. (2012). Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

Jurković, P. (2002). Javne financije. Zagreb: Masmedia.

Mengden, A. (2023). International tax competitiveness index 2023. Tax Foundation. https://taxfoundation.org/wp-content/uploads/2023/10/TF-ITCI23-Book_16-10_FV.pdf

OECD. (2023). OECD Tax Database, Table II.4 – Overall statutory tax rates on dividend income. https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=TABLE_II4

OECD. (2024). Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) and Digital Services Tax. <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/base-erosion-and-profit-shifting-beps.html>

Perić, R., & Srb, V. (1997). Javne financije. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera.

Porezna uprava Republike Hrvatske. (2021). Udio poreznih prihoda u BDP-u. https://www.porezna-uprava.hr/porezna_konkurentnost_bi/Stranice/Udio-poreznih-prihoda-u-BDP-u.aspx

Porezna uprava Republike Hrvatske. (2024). Oporezivanje kapitala. https://www.porezna-uprava.hr/porezna_konkurentnost_bi/Stranice/oporezivanje_kapitala.aspx

Porezna uprava Republike Hrvatske. (2024). Oporezivanje potrošnje. https://www.porezna-uprava.hr/porezna_konkurentnost_bi/Stranice/oporezivanje_potrosnje.aspx

Porezna uprava Republike Hrvatske. (2024). Oporezivanje rada. https://www.porezna-uprava.hr/porezna_konkurentnost_bi/Stranice/Oporezivanje-rada.aspx

Rajković, K. (2012). Porezni sustav i utjecaj poreznog sustava na malo i srednje poduzetništvo. Pula: Sveučilište Josipa Jurja Dobrile u Puli.

Roller, D. (1996). Fiskalna politika u teoriji i praksi. Zagreb: Informator.

Sabor Republike Hrvatske. (2024). Obrazloženje općeg dijela državnog proračuna Republike Hrvatske za 2023. godinu. https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2024-05-22/114207/3_OBRAZLOZENJE_OPCEG_DIJELA

Šimurina, N. (n.d.). Međunarodna porezna politika. Ekonomski fakultet Zagreb. https://www.efzg.unizg.hr/fin/nsokol/1._M...

Srb, V., & Čulo, I. (2006). Javno financiranje i monetarna ekonomija. Požega: Veleučilište u Požegi.

Tax Foundation. (2023). International Tax Competitiveness Index. <https://taxfoundation.org>

Vlada Republike Hrvatske. (2024). Primorac: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj jedno od najnižih u EU. <https://vlada.gov.hr/print.aspx?id=40747&url=print>

Vukić, S. (2016). Javne financije. Orašje: Grafolade & 77x7.

Zakon o porezu na dohodak, NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22, 114/23. Narodne novine. <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFOVA

Tablica 1. Rangiranje zemalja Europske unije za 2023. godinu prema Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti.....	23
Slika 1. Rangiranje europskih zemalja OECD-a prema Indeksu međunarodne porezne konkurentnosti	25
Slika 2. Implicitna porezna stopa na rad u EU u 2021. godini u postocima	39
Graf 1. Usporedba ukupnih poreznih prihoda (uključujući prihode od socijalnih doprinosa) kao postotak BDP-a za Hrvatsku, EU-27, Eurozonu i nove članice EU (2009-2021)	27
Graf 2. Usporedba Hrvatske sa zemljama EU na temelju ukupnih poreznih prihoda, uključujući prihode od socijalnih doprinosa (% BDP-a) za 2021. godinu	28
Graf 3. Struktura poreznih prihoda u zemljama EU prema vrsti poreza za 2021. godinu (% BDP-a)	30
Graf 4. Struktura poreznih prihoda prema ekonomskoj funkciji u Hrvatskoj, EU-27 i Europodručju (2021. godina)	31
Graf 5. Udio poreza na potrošnju u ukupnim poreznim prihodima.....	32
Graf 6. Udio poreza na rad u ukupnim poreznim prihodima	33
Graf 7. Udio poreza na kapital u ukupnim poreznim prihodima	34
Graf 8. Usporedba poreznih klinova za hipotetskog samca s bruto plaćom od 100% PBP u zemljama EU-a	36
Graf 9. Usporedba poreznog klina za 23-godišnjeg samca bez djece u zemljama EU-a (2023). ...	37
Graf 10. Usporedba doprinosa zaposlenika, poreza na dohodak i ukupnih davanja u bruto plaći u Hrvatskoj, Sloveniji, Austriji i Njemačkoj.....	38
Graf 11. Udio poreza na potrošnju u BDP-u (podaci za 2021. godinu, % BDP-a)	40
Graf 12. Prihodi od PDV-a kao postotak BDP-a u državama članicama EU za 2021. godinu.....	40
Graf 13. Implicitne porezne stope na potrošnju u zemljama EU u 2021. godini (%).....	41
Slika 3. Stope PDV-a u zemljama Europske unije (u postocima).....	42
Graf 14. Udio poreza na kapital u BDP-u (podaci za 2021. godinu % BDP-a)	43
Graf 16. Zakonske stope poreza na dobit u državama članicama EU za 2024.....	44

SAŽETAK

Cilj ovog rada bio je istražiti porezni sustav Republike Hrvatske, s posebnim naglaskom na poreznu konkurentnost u usporedbi s odabranim zemljama Europske unije. U radu su analizirani različiti segmenti oporezivanja, uključujući oporezivanje rada, potrošnje, kapitala i dobiti. Korištene metode uključivale su analizu sekundarnih izvora podataka, kao što su izvještaji Europske komisije, OECD-a, te podaci iz porezne uprave HR i njihovih dostupnih podataka.

Rezultati istraživanja pokazali su da Hrvatska, iako ima relativno niže porezno opterećenje na rad, prednjači u oporezivanju potrošnje u EU. Oporezivanje kapitala u Hrvatskoj je dvostruko niže od prosjeka EU, dok se porez na dobit nalazi u sredini ljestvice u usporedbi s ostalim zemljama članicama. Harmonizacija poreznih politika unutar EU također je djelomično ostvarena, no postoje značajne razlike među državama.

Ova usporedba porezne konkurentnosti daje uvid u poziciju Hrvatske unutar EU te pokazuje potencijale za daljnje unaprjeđenje poreznih politika. Rad također upućuje na nužnost praćenja međunarodnih trendova u poreznom sustavu kako bi se održala konkurentnost gospodarstva.

Ključne riječi: porezna konkurentnost, Hrvatska, zemlje EU.

SUMMARY

The aim of this paper was to explore the tax system of the Republic of Croatia, with a particular focus on its tax competitiveness in comparison to selected European Union countries. The study analyzed various taxation segments, including labor, consumption, capital, and corporate profit taxes. The methods used included secondary data analysis from reports by the European Commission, the OECD, as well as available data from the Croatian Tax Administration.

The results revealed that Croatia, although having relatively low labor tax burdens, leads in consumption taxation within the EU. Capital taxation in Croatia is significantly lower than the EU average, while corporate profit tax ranks mid-range compared to other EU member states. Tax policy harmonization within the EU has been partially achieved, but there are still considerable differences between countries.

This comparison of tax competitiveness provides insight into Croatia's position within the EU and highlights potential areas for further improvement in its tax policies. The study also emphasizes the importance of monitoring international tax trends to maintain the competitiveness of the economy.

Keywords: tax competitiveness, Croatia, EU countries.